

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton ammattilehti • 100. vuosikerta 8.3.2024

3 | 24

Elokuva- ja tv-
alan vaikeudet
syvenivät
s. 6

Näin lehdet
kirjoittavat
työmarkkina-
riidasta
s. 24

Liitto ja
kustantajat
käsittelevät
freetyön ehtoja
s. 38

Koulujen arki jää
journalismissa uhkien
ja ongelmien jalkoihin **14**

100
1924 – 2024
JOURNALISTI

KUVA: KAI WIDELL

Lyyra Virtanen
erikoistui
sateenkaari-
journalistiksi.

s.20

"Media
suhtautui
Niinistöön
kuin
Kekkoseen."

Sami Koski

s.4

Public service-
företagens
finansiering utreds
både i Finland och
Sverige.

s.32

Manu Marttinen ● manu.marttinen@journalistiliitto.fi

Kenen joukoissa seisot? Kysymme toimittajien poliittisia kantoja.

Ketä sinä äänestäisit, jos eduskuntavaalit pidettäisiin nyt? Media esittää tämän kysymyksen kansalle säännöllisesti. Viime vuosina kansa on kuitenkin ollut entistä kiinnostuneempi median puoluepoliittisista kannoista.

Sosiaalinen media on täynnä syytöksiä median puolueellisuudesta, ja osa johtavista poliitikoistakin on pyrkinyt tekemään mediasta politiikan osapuolta.

Journalistien kannat kiinnostavat, koska toimittajilla on valtaa vaikuttaa yhteiskunnalliseen keskusteluun ja siten heillä uskotaan olevan valtaa vaikuttaa myös vaalituloksiin. Jokaisella toimittajalla on ainakin jonkinlainen arvomaailma, jonka kautta hän tarkastelee maailmaa.

Journalistien puoluepoliittiset sympatiat tai antipatiat ovat kuitenkin pysyneet lähinnä arvailujen varassa. Perusteellista selvitystä tai tutkimusta asiasta ei ole koskaan tehty.

Verkon keskusteluissa pyörii vuodesta toiseen

vaihtelevan taseisia ja jopa tekaistuja selvityksiä sekä opinnäytetöitä, joiden perusteella ei voi varmasti päätellä mitään oleellista toimittajien poliittisista kannoista. Silti syytökset median punavivahreydestä tai oikeistosympatioista ovat jatkuvasti esillä.

Syyttelyssä on usein kyse asiallisten argumenttien loppumisesta, leimakirveen heilutuksesta ja siitä, että tiedotusvälineen linja tai yksittäisen mielipidekirjoittajan näkemykset eroavat lukijan arvomaailmasta.

KANTOJEN SELVITTÄMISTÄ ON VAADITTU vuosikaudet. Elinkeinoelämän valtuuskunnan toimitusjohtajana ollessaan *Aamulehden* ex-päätoimittaja **Matti Apunen** ehdotti *Helsingin Sanomissa* vuonna 2010, että toimittajien pitäisi paljastaa poliittiset tai maailmankatsomukselliset kantansa. Hän ehdotti, että toimitukset tekisivät nimettömän kyselyn toimittajilleen ja julkaisisivat tulokset.

KUVA: MEERI UTTI

Kristiina Haaga pitää
Kamera-lehden tekemisestä,
vaikka työtä on liikaa.

s.34

Journalistien puoluepoliittiset sympatiat tai antipatiat ovat pysyneet lähinnä arvailujen varassa.

Filosofi **Pekka Himanen** vaati kantojen selvittämistä vuonna 2013, kun hänen tekemänsä tulevaisuustutkimus sai medialta murska-arvion. Himanen piti tutkimukseensa kohdistuvaa kritiikkiä hyökkäyksenä silloista pääministeriä **Jyrki Kataista** (kok.) vastaan. Kataisella ei ollut huomauttamista median toiminnasta.

Kunnallisalan kehittämissäätiö puolestaan kyseli lukijoiden näkemyksiä toimittajien puoluekannoista vuonna 2019. Kyselyn perusteella suosituimpia ”toimittajapuolueita” olivat SDP, kokoomus ja vihreät. Kolmasosa vastanneista ei kuitenkaan osannut arvioida, minkä puolueen kannattajia toimittajien keskuudessa on eniten.

Ehdotukset eivät ole koskaan johtaneet muuhun kuin melko pian tyrehtyneeseen keskusteluun. Media-alan toimijat Journalistiliitto mukaan lukien eivät ole lämmenneet kantojen selvittämiselle.

JOURNALISTI EI OLE KOSKAAN SELVITTÄNYT journa-

listien puoluekantoja tai ehdottanut niiden selvittämistä. *Journalistin* toimittaja **Manu Haapalainen** kävi läpi vuonna 2021 kuuden tunnetun politiikan toimittajan mielipiteelliset tekstit vuosilta 2018–2020. Tätä numeroa varten Haapalainen selvitti, miten kolmen isoa sanomalehteä käsittelevät ay-liikettä pääkirjoituksissaan.

Molempien selvitysten tulokset kertovat keskustaoikeistosympatioista ja ay-liikekielteisyydestä.

Pari vuotta sitten *Journalistin* linja oli, ettei kantojen selvittämiseksi ole tarvetta, mutta nyt *Journalisti* nostaa kissan pöydälle. Toimitus on tehnyt kyselyn, joka selvittää, mitä puoluetta toimittajat äänestäisivät, jos eduskuntavaalit pidettäisiin nyt.

Kysely lähetetään Journalistiliiton työikäisille journalistijäsenille. Se käynnistyy 12. maaliskuuta. Julkaisemme tulokset viimeistään *Journalistin* huhtikuun numerossa. ●

Kannen kuva: Tuomas Kärkkäinen
Takakansi: Tiina Paju

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton
ammattilehti 100. vuosikerta
8.3.2024

VT. VASTAAVA PÄÄTOIMITTAJA /
TF. ANSVARIG CHEFREDAKTÖR
Manu Martinen 050 310 3036

VT. TOIMITUSSIHTEERI /
TF. REDAKTIONSSSEKRETERARE
Marja Honkonen 050 379 9108

TOIMITTAJAT / REPORTRÄR
Nina Erho 050 379 8155
Manu Haapalainen 050 501 0716

ULKOASU / LAYOUT
Heli Saarela 050 470 0016

SÄHKÖPOSTIT
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
fornamn.slaktnamn@journalistiliitto.fi

VERKKOLEHTI
www.journalisti.fi

TILAUKSET / BESTÄLLNINGAR
Jaicom Oy 03 4246 5383
journalisti@atex.com

PAINO / TRYCKERI
Botnia Print, Kokkola
ISSN 1236-3596 (painettu/tryckt)
1458-4271 (verkko/nät)

JULKAISIJA / UTGIVARE
Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund
09 612 2330
PL 252, 00531 Helsinki

SEURAAVA JOURNALISTI 4/2024
ILMESTYY 12. 4., AINEISTO 3. 4.

ILMOITUSMYynti:
www.journalisti.fi > ilmoittajille
044 755 5002

● VASTUULLISTA
JOURNALISMIA

KUVA: THE INFORMATION FRONT

Pasi Toivonen lähti Afrikan- kirjeenvaihtajaksi kuusikymppisenä.

s.28

Median on ryhdistäydyttävä presidenttiä koskevassa uutisoinnissa, kirjoittaa toimittaja Sami Koski

Sami Koski, teksti ● Aapo Huhta, kuva

SAMI KOSKI

- 33-vuotias toimittaja. Kotoisin Kauhavalta, asuu Espoossa.
- Työskentelee *Iltalehden* Plus-osastolla feature-toimittajana ja aiemmin pääasiassa kotimaan toimituksessa vuodesta 2013 lähtien. Työskennellyt sitä ennen *Ilkassa*
- Kirjoitti viittomakielisten uutisten ankkuri **Thomas Sandholmin** elämäkerran *Thomas Sandholm – Syntynyt viittomaan* (SKS Kirjat).
- Julkisen sanan neuvoston varajäsenen 2019–2021.
- Medianomi (yamk) Metropolia-ammattikorkeakoulusta 2020. Aiempi amk-tutkinto 2015 Metropolian elokuvan ja television koulutusohjelmasta, jossa suuntautui televisio- ja radiotyöhön.

Suomalainen media suhtautui **Sauli Niinistöön** presidenttinä kuin **Urho Kekkoseen**. **Alexander Stubb**in aikakaudella tiedotusvälineiden täytyy näyttää, että myös tasavallan presidentistä voi tehdä journalismia.

Viimeisen 12 vuoden aikana media on uutisoinut, kuinka Niinistö pelasi jääkiekkoa, kysyi apua työkalupakauksen avaamiseen – ja muuttui Putin-kuiskaajasta Nato-haukaksi.

Kun kirjoitin opinnäytetyötäni ylempään ammattikorkeakouluun, minulla oli vahva hypoteesi: media on uutisoinut Niinistöstä huomattavan positiivisesti.

Aihe kiinnosti niin paljon, että tutkin molempien ilta-päivälehtien kaikki paperilehtien kannet Sauli Niinistön ja **Tarja Halosen** ensimmäisiltä presidenttikausilta.

Tutkielmassani selvisi, että Niinistön kohtelu oli paljon positiivisempaa kuin Halosen ensimmäisellä presidenttikaudella. Niinistöä koskevien artikkeleiden kansioitsikoista noin 27 prosenttia oli positiivisia, kun Halosen ensimmäisellä presidenttikaudella määrä oli vain 16 prosenttia. Niinistöstä kirjoitetuista artikkeleista 14 prosenttia oli negatiivisia, kun Halosen kohdalla luku oli 24 prosenttia.

Uutisointi on ollut samansuuntaista myös muualla. Ilta-päivälehtien lisäksi Niinistö on kertonut *Helsingin Sanomissa* ”syyn Lennu-koiran mediahiljaisuuteen” ja onpa ”Sauli Naantalista” soittanut Ylen Radio Suomen luonto-ohjelmaankin.

Ero on suuri Halosen presidenttikausiin verrattuna. Halosen virkaanastujaispäivänä *Iltalehti* uutisoi, kuinka ”**Pentti Arajärven** ’linnatuomio’ alkaa: Suomi siirtyy Tarjan aikaan”.

ALEXANDER STUBB SAI ulkoministerinä lähinnä vain suitsutusta – myös medialta. Pääministerinä ja valtiovarainministerinä hän joutui toimittajien silmätikuksi.

Presidenttinä Stubbilla on mahdollisuudet päästä joko Niinistön tai Halosen manttelinperijäksi: toimittajien suosikiksi tai inhokiksi.

Niin ei kuitenkaan saa käydä.

Nyt Niinistö on vaihtunut Stubbiksi, ja median täytyy tarkastella suhtautumistaan ulkopolitiikan johtajaan.

Suomessa ministerin, kansanedustajan ja jopa kasvotoman virkamiehen taksikuitti saattaa nousta viikkojen puheenaiheeksi. Silti uutisointi presidentistä typistyy lähinnä henkilöön.

Politiikan tutkija **Johanna Vuorelma** pohti lokakuussa Ylen *Viimeinen sana* -ohjelmassa, ettei ole perusteltua, että pääministeriä ja presidenttiä katsotaan erilaisten lasien läpi.

”He ovat poliittisen vallan käyttäjiä. Saman kriittisen katseen pitäisi kohdistua molempiin”, hän arvioi ohjelmassa.

ON VIHDOIN AIKA AVATA keskustelu myös median sisällä. Kansalaiset ansaitsee, että myös tasavallan presidentin – ja hänen kansliansa – toiminta läpivalaistaan.

Keskustelu on tärkeää muun muassa siksi, että Alexander Stubb presidenttikaudella luodaan perustukset sille, miten Suomen Nato-politiikkaa johdetaan. Jo ennen Nato-jäsenyyttä Niinistö testasi valtansa rajoja pääministerinä toimineiden Stubb ja **Jyrki Kataisen** (kok.) kanssa.

Moni muistaa myös ehdotuksen **Sanna Marinille** (sd.) korona-ajan nyrkistä. On vaikea uskoa, että epäsuositumpi presidentti olisi selvinnyt ehdotuksesta ilman kohujulkisuutta.

Alexander Stubb on vakuuttanut, että hänen presidenttikaudellaan ei tule ”vauhtia ja vaarallisia tilanteita”.

Se voi olla totta. Silti pitkän virkakauden aikana tulee lähes varmasti juttuaiheita, joihin kriittisen median pitäisi tarttua.

Stubb oli jo ennen presidenttikauttaan suosittu haasteltava myös ulkomailla. Mitä jos hän lipsauttaakin kansainvälisellä areenalla jotain sellaista, josta ei ole kotimaassa vielä päätetty?

Kirjoittavatko tiedotusvälineet kiltisti, mitä vallan ytimessä oleva tasavallan presidentti linjaa vai uskaltaako media haastaa istuvan presidentin?

Niinistön aikana ei uskaltanut. ●

Minna Dufton sai tammikuussa viestintäpäällikön paikan ilmailualan yrityksestä Joensuun lentoasemalla. Nyt hän käy Helsingistä käsin Joensuussa töissä ja tekee oman alan töitä yhden päivän viikossa. "Kun kuulee, mikä tilanne nyt on, varmaan ihan oikean päätöksen tein, että en jäänyt enää odottelemaan."

Elokuva- ja tv-alan tilanne vaikeutui. "Markkina muuttui niin monta kertaa, että on ollut mahdoton pärjätä."

Juska Jutila, teksti • Jami Ivanoff, kuva

182

Tasavallan presidentiksi valittu **Alexander Stubb** antoi 15. elokuuta 2023–8. helmikuuta 2024 yhteensä 182 haastattelua eri tiedotusvälineille. Vaalikampanjansa aikana hän osallistui 56 vaalitenttiin ja -keskusteluun sekä 14 podcastiin. Luvut eivät sisällä kaikkia vaalikiertueen aikana annettuja haastatteluja.

Lähde: Kokoomus

Anime-lehti tarjoaa kirjoittajille neljä euroa verkkouutisesta ja yhden oikoluvusta. "Kyllähän se vitsiltä kuulosti." Lue lisää: **Journalisti.fi**

En ole ikinä halunnut tehdä muuta kuin dokumentteja”, ohjaaja-käsikirjoittaja Minna Dufton sanoo.

”Olen elänyt ja hengittänyt niitä 1990-luvulta asti.”

Dufton aloitti uransa BBC:n dokumenttitoimittajana vuosikymmenen vaihteessa. Viisi vuotta sitten hän perusti Raggari Filmi -tuotantoyhtiön.

Tuolloin elokuva- ja tv-alalla kannustettiin hakemaan kasvua kansainvälistymisestä. Nostetta oli esimerkiksi fiktioelokuvien ja -sarjojen tuotanto tuplaantui vuodesta 2017 vuoteen 2018 ja pysyi sen jälkeen samalla tasolla. Tekijöitä etsittiin keikkahommiin kiivaasti toivoen, että joku ehtisi.

Dufton mietti yritystä perustaessaan tarkkaan riskejä. Koronapandemian aikana hän ajatteli, että se tuskin jää viimeiseksi töyssyksi. Vaikeudet kuitenkin kasautuivat: tuli Ukrainan sota ja Hollywoodin lakot. Vuosi sitten tammikuussa tilaukset loppuivat.

”Kesällä peruuntui alle kahden viikon varoitusajalla tv-sarja, johon olin menossa apulaisohjaajaksi. Aukko tuloissa kasvoi mahdolliseksi”, Dufton kertoo.

SAMAAN TILANTEeseen on joutunut moni muukin. Elokuv- ja tv-alan työllisyystilanne on vaikeutunut entisestään.

Merkkejä epävarmuudesta alkoi näkyä vuosi sitten. Alkuvuodesta 2023 Yle kertoi odottavansa vaalitulosta ja jarrutteli tilauspäätöksiä.

Lokakuussa MTV irtisanoi henkilöstöä ja vähensi ulkoisen työvoiman käyttöä. Elisa Viihde Viaplay irtautui tappiollisesta Viaplaysta. Elisan alkupe- räissarjat siirtyivät Sanoman Ruutu+ -suoratoistopalveluun. Sieltäkään ei ole odotettavissa tilauksia: katsojille on jo hankittu runsas uusi tarjonta.

Tuotannot ovat jäissä. Suoratoistopalveluiden pudotuspeli on alkanut, eikä mainosrahoitteisilla kanavillakaan mene hyvin.

”Vaikka tarjolla olisi Jeesuksen toinen tuleminen yksinoikeudella, se ei mene kaupaksi”, 30 vuotta alalla työskennellyt tuottaja **Petteri Ahomaa** kuvaa tilanteen mahdollisuutta.

Samaan aikaan elokuva- ja tv-tuotantoihin tarjotut tuet ovat vähentyneet.

Veikkauksen tuottojen ohjaamisesta nimettyihin tarkoituksiin luovuttiin vuoden 2024 alusta. Rahat käytetään nyt yksilöimättä valtion menoihin.

Hallitus päätti leikata 16 miljoonaa euroa kulttuurin määrärahoista. Suomen elokuväsäätiön osuus leikkauksista oli hieman alle miljoona

euroa. Kustannukset ovat kasvaneet, mutta rahoitus ei ole lisääntynyt. Myös elokuvataiteelle Taiken kautta jaettava tuki pienenee viisi prosenttia.

Hallitus harkitsi myös av-tuotantokannustimesta luopumista, mutta pyörsi päätöksensä. Vaikka kannustin sai jatkoa, epävarmuus ehti jo aiheuttaa vahinkoa. Tuotantoja päätettiin kuvata Suomen sijaan muualla.

TUOREITA LUKUJA ELOKUVA- JA tv-alan toteutuneista henkilötyövuosista ei ole. Alalta puuttuu kattava ja ajantasainen tilastointi, kertoo alan tuottajien järjestön APFI:n toiminnanjohtaja **Laura Kuulasmaa**.

Myöskään Suomen elokuva- ja mediatyöntekijöiden yhdistyksellä ei ole kattavaa tietoa alan muutosneuvotteluista. Monissa isoissa tuotantoyhtiöissä ja kalustovuokrausfirmoissa ne ovat kuitenkin käynnissä tai tulossa.

Suuri osa alan työstä tehdään freelancerina, apurahoilla tai oman pienyrityksen kautta. Siksi työpaikkojen katoaminen ei välttämättä tule näkyviin irtisanomisina. Tuotantoyhtiöiden taloustilanteesta kertovat tilinpäätökset valmistuvat vasta kesällä.

Ala toivoo, että kyseessä olisi samanlainen väliaikainen kriisi kuin ennenkin. Ainakin tv-tuotantojen puolella näyttää kuitenkin siltä, että markkina muuttuu ja pienenee, eikä vienti tule kattamaan aukkoja.

”Tulevaisuudessa tehdään vähemmän, mutta isompia tuotantoja. Tällä on selviä työllisyysvaikutuksia, sillä yhden ison tuotannon tekemiseen tarvitaan vähemmän väkeä kuin monen pienen”, tv-tuottaja **Anssi Rimpelä** sanoo.

Ylen rahoitusta arvioivan parlamentaarisen työryhmän on määrä saada työnsä valmiiksi kevään aikana. Tällä hetkellä näyttää siltä, että Ylen leikkaukset eivät toteutuisi vaalilupausten suuruisina. Epävarmuus vaikuttaa silti alaan: Yle ei voi sitoutua tilauksiin, ellei sillä ole takuita rahoituksesta.

”VIIMEISEEN ASTI YRITIN ja ajattelin, että kuuntelen vielä tämän infon”, Minna Dufton sanoo.

Mutta kun Yle loppusyksystä tiedotti, ettei tilanne tule selviämään ennen kevättä, Duftonin oli pakko hakea firmansa konkurssiin. Hän ehti olla yli 400 päivää ilman palkkatuloja.

”Koko markkina muuttui niin monta kertaa, että siinä on ollut ihan mahdoton pärjätä.” ●

”Vaikka tarjolla olisi Jeesuksen toinen tuleminen yksinoikeudella, se ei mene kaupaksi”

Petteri Ahomaa, televisiotuottaja

”Suuri journalistipalkinto olisi parempi nimetä Yle/Sanoma-palkinnoksi. Viime vuosina moniäänisyys on palkintokategorioissa ollut pahasti kateissa.”

Kansan Uutisten päätoimittaja Jussi Virkkunen Journalistin verkkolehdestä 1. maaliskuuta. Lue lisää: [Journalisti.fi](https://journalisti.fi)

Tarvitsisiko Suomi omia, romanttisia tele-novela-sarjoja? Jos haluat ymmärtää maata, katso millaista viihdettä siellä kulutetaan, kirjoittaa **Flor Salazar Journalistin** juhla-vuoden kolumnisarjassa: [Journalisti.fi](https://journalisti.fi)

Journalistin ohjeiden uudistus etenee

● Nina Erho, teksti

Journalistiliitto pitää ohjeiden päivitystä tarpeellisenä. Päätoimittajat kritisoivat osaa muokkauksista liian tulkinnanvaraisiksi.

Journalistiliitto pitää *Journalistin ohjeiden* päivittämistä hyvänä asiana. Sekä ohjeiden että niiden soveltamisoppaan pitää olla helppoja lukea ja soveltaa.

"Tämä auttaa journalisteja työssään ja lisää yleisön luottamusta journalismiin", Journalistiliiton puheenjohtaja **Hanne Aho** sanoo.

Julkisen sanan neuvoston kannatusyhdistys Jusanek julkaisi ehdotuksensa uudistetuiksi *Journalistin ohjeiksi* 6. helmikuuta. Sen jälkeen Jusanekin jäsenillä, kuten Journalistiliitolla, on maaliskuussa mahdollisuus kommentoida ehdotusta.

Ahon mukaan Journalistiliiton hallitus muodostaa kantansa ehdotukseen seuraavassa kokouksessaan 14. maaliskuuta. Kantansa pohjaksi hallitus keskusteli ehdotuksesta kokouksessaan helmikuun puolivälissä.

Jusanekin muita jäseniä ovat Uutismedian liitto, Aikakausmedia, kulttuuri- ja tiedelehtien järjestö Kultti, Radiomedia, MTV, Sanoma ja Yleisradio.

Ehdotuksen *Journalistin ohjeiden* uudistamisesta on laatinut Jusanekin nimeämä työryhmä. Uudet *Journalistin ohjeet* on tarkoitus julkaista 27. toukokuuta.

JULKISUUDESSA JUSANEKIN ehdotusta on jo kommentoinut Päätoimittajien yhdistys (PTY). Se kritisoi useita työryhmän ehdottamia *Journalistin ohjeiden* muokkauksia siitä, että niihin sisällytetty "yleinen pyrkimys varovaisuuden korostamiseen" tuottaa tulkinnanvaraisuutta ja saattaa haitata yleisön tiedonsaantioikeutta ja sananvapautta.

PTY:n mukaan liian epämääräinen ja tulkinnanvarainen on muun muassa *Journalistin ohjeiden* kohtaan 15 ehdotettu lisäys, jonka mukaan otsikot, ingressit, kansi- ja kuvatekstit, myyntijulistet ja muut esittelyt eivät saa olla harhaanjohtavia. Nykyisen ohjeen mukaan niille on löydyt-

tävä sisällöstä kate. Työryhmä ehdottaa lisäystä nykyisen ohjeen perään.

PTY kritisoi myös työryhmän ehdotusta *Journalistin ohjeita* täydentävän, yleisön tuottamaa sisältöä koskevan liitteen uudistamiseksi. Nykyinen liite koskee yleisön tuottamaa aineistoa tiedotusvälineiden verkkosivuilla. Uusi liite koskisi yleisön tuottamaa sisältöä median käyttämällä verkkosivuilla ja -alustoilla.

PTY:n mielestä median vastuuta ei voi ulottaa median käyttämissä verkkoalustoissa, kuten sosiaalisessa mediassa julkaistuihin yleisön tuotamiin sisältöihin, vaan sosiaalisen median alustojen kuuluu itse kantaa vastuu julkaisemastaan sisällöstä. ●

Miten *Journalistin ohjeet* muuttuvat? Lue lisää: Journalisti.fi

Journalistin ohjeisiin ehdotetut kokonaan uudet kohdat

- Toimituksellisen sisällön ulkopuolinen rahoittaja on kerrottava selkeästi.
- Juttujen merkittävistä muutoksista on kerrottava selkeästi.
- Uutisoinnissa on noudatettava varovaisuutta, jotta kenenkään henki ja terveys eivät tarpeettomasti vaarannu.
- Verkossa julkaistua toimituksellista sisältöä ei saa poistaa kuin erityisen painavista syistä.

MARIA PETTERSSONIN TAPAUKSEN VIESTINTÄÄ SELVITTÄÄ LILLY KORPIOLA

Journalistiliiton ulkopuoliseksi selvityshenkilöksi **Maria Petterssonin** tapaukseen on valittu johtamisen ja viestinnän asiantuntija **Lilly Korpiola**. Valinnan teki liiton valtuuston puheenjohtajisto.

Journalistiliiton valtuusto edellytti syyskokouksessaan sen selvittämistä, miten liiton viestintä hoidettiin *Journalistin* entistä päätoimittajaa Maria Petterssonia koskeneessa tekijänoikeuskohussa. Liiton hallitus päätti, että selvittäjä voi lisäksi antaa suosituksia kehitystoimenpiteiksi.

Valtuusto päätti syyskokouksessaan myös, että liiton hallitus selvittää Pettersson-kohun vaikutukset liiton julkisuuskuvaan ja jäsenien käsityksiin liitosta. Hallitus on valinnut tehtävään Iro Researchin.

Valtuusto käsittelee selvityksiä kevätkokouksessaan 23.–24. toukokuuta.

Nina Erho

HESARIN TOIMITUS OSASI ODOTTAA MUUTOSNEUVOTTELUJA

"Ainahan nämä ilmoitukset tulevat järkytyksenä", *Helsingin Sanomien* toimituksen pääluottamushenkilö **Lilli Korhonen** sanoo.

"Ehkä tässä tapauksessa shokki ei ollut ihan yhtä suuri kuin aiemmissa muutosneuvottelutilanteissa. Osa varmaan aavisteli, että tällaista voi olla tulossa."

Sanoma Media ilmoitti tiistaina 27. helmikuuta aloittavansa muutosneuvottelut *Helsingin Sanomissa* sekä B2B-liiketoimintayksikössään. *Helsingin Sanomissa* neuvottelut voivat johtaa enimmillään 20 työsuhteen päättymiseen.

Korhosen mukaan hesarilaisille ei tässä vaiheessa ole selvää, mihin mahdolliset irtisanomiset olisi toimituksen sisällä tarkoitus kohdistaa.

Neuvottelut kestävät kuusi viikkoa.

Manu Haapalainen

JOURNALISTILIITON TOIMISTO MUUTTAA ELOKUUSSA

Journalistiliiton toimisto muuttaa elokuun lopussa. Uudet toimitilat ovat Ympyrätalossa Helsingin Hakaniemessä osoitteessa Siltasaarekatu 18–20. Nykyisin liiton toimisto on kadun toisella puolella.

Uudet tilat ovat noin 200 neliömetriä pienemmät

kuin nykyiset.

"Muuttoa perustelevat nykyistä isommat kokous- ja koulutustilat sekä noin 50 000–60 000 euron vuotuiset kustannussäästöt", sanoo liiton talous- ja hallintopäällikkö **Sirpa Hannula**.

Hannulan mukaan Ympyrätaloon muuttoa puolsivat myös tilojen nykyaikaisuus ja hyvä sijainti. Liitto on tehnyt vuokrasopimuksen kuudeksi vuodeksi.

Nina Erho

Pitkät nettijutut jäivät päätoimittajien hampaisiin

Mediatalojen pomot haluavat toimittajien tekemän lyhyempiä juttuja. Ylen käytävillä kohistaan säännöstä, jonka mukaan verkkoartikkeli ei enää saa ylittää kymmentätuhatta merkkiä. Jos sääntöä sovellettaisiin vaikka *Suomen Kuvalehden* lehtijuttuihin, lehdessä ei saisi olla yli nelisivuisia juttuja. Kymmenentuhatta merkkiä ei ole tutkivaksi jutuksi pitkä.

Ylellä ei saa kuitenkaan enää tehdä tämän mittaisia juttuja ilman erityistä syytä. Lähimän pomon puolto ei riitä, lupa pitää saada ylempää.

Toimittajat kokevat, että mutkikkaamman tutkivan journalismin tekeminen on mennyt hankalaksi. Kriittisen julkisuuden kohteille pitää *Journalistin ohjeiden* mukaan antaa jutussa tilaa vastata väitteisiin. Jos vastapuolen selitykset leikataan pois editointipöydässä, voi seurata ongelmia JSN:ssä tai käräjillä.

Toimituksen johto taas on perustellut, että linjauksella halutaan eroon yli pitkistä teksteistä. Yle-laki ei kiellä tekemästä perusteellisia tekstejä, jos niillä on yhteys tv-ohjelmaan.

HELSINGIN SANOMISSA SOITELLAAN samaa viulua. Uusi vastaava päätoimittaja **Erja Yläjärvi** on toimituskokouksissa kantanut toistuvasti huolta juttujen pituuksista. *Hesarissa* netin juttumitat pyritään sopimaan etukäteen esimerkiksi S-, M- tai L-kokoisiksi, mutta niillä on päälliköiden mielestä ikävä taipumus paisua kirjoitusvaiheessa.

Sanomatalossa ei ole määrätty pakottavaa merkkimäärän ylärajaa, mutta mitoista keskustellaan vilkkaasti. Asialla on kaksi puolta. Toisaalta Sanomissa nähdään lukijoiden keskitty-

miskyvyn heikentyneen, ja entistä harvempi jaksaa lukea pitkän jutun loppuun. Annetaan-ko periksi ja julkaistaan helpommin sulavia pätkiä?

Toisaalta koko ajan haarukoidaan eri mitta-reilla, mikä on liiketaloudellisesti vetovoimaisinta sisältöä. Kun toimittajia huolestaa, mahdutuvatko tärkeät asiat enää juttuihin, päälliköt kehittävät mittareita analysoimaan, mitkä jutut pitävät lukijat otteessaan.

MYÖS ILTALEHDEN JOHTO on aloittanut toimet pitkiä juttuja vastaan. Lehti otti verkossa käyttöön printtimaailman juttukoot. Toimittajia mietityttää, sillä vaikeista aiheista ei aina ole mahdollista kirjoittaa lyhyesti. Koko aihe pitää silloin hylätä. Toimituksen johto on perustellut lyhentämislinjaa lukijakokemuksella, joka on huono, jos lukija ei jaksaa loppuun asti.

Televisiojutuissa on aina väännetty sekunneista, mutta verkossa on viimeiset parikymmentä vuotta ollut tilaa. Nyt joka paikassa halutaan Tiktok-aikaan sopivia tiiviitä puristeita. Jos jutut ovat löysiä, merkkiraja on väärä lääke oikeaan ongelmaan. Oikea lääke olisi panostaa pitkien juttujen editointiin. Ja jos juttu saa sata-tuhatta kävijää ja puolet lukee loppuun asti, eikö ole hyvä, että kymmenettuhannet kuitenkin saivat lukuelämyksen?

MEDIAMAAILMASSA ON AINA MUOTI-ILMIÖITÄ, nyt pinnalla on tekstin pituus. Kekseliäitä ovat myös sääntöjen kiertäjät. Kun Ylessä aikoinaan linjattiin, että omilta toimittajilta ei haluta näkökulmakirjoituksia, näkökulmia otsikoitiin analyysieiksi. Nyt Ylessä kierretään kymmenentuhannen merkin rajaa sillä, että juttuihin on alkanut ilmaantua tuhteja faktalaatikkoja. ●

Elina Schüller, 46

- Viestimedian toimitusjohtaja 2024–
- Koulutukseltaan ylioppilas. Opiskeli Helsingin evankelisen opiston viestintälinjalla ja viestintää Helsingin yliopistossa.
- Sisältöjohtaja ja mediaaliiketoiminnan johtaja Aller Mediassa 2016–2024.
- Toimituspäällikkö *Ilta-Sanomissa* 2013–2016.
- *Ilta*-lehdessä toimittajana, toimitussihteerinä, uutispäällikkönä ja toimituspäällikkönä 1997–2013.
- Uutismedian liiton hallituksen jäsen 2024–
- Syntynyt Keravalla, asuu Helsingin Viikissä.
- Perheeseen kuuluvat mies ja 17- ja 15-vuotiaat lapset.

Elina Schüller siirtyi Allerilta Viestimedian toimitusjohtajaksi. Hänen vapaa-ajan viettoa johtaa usein Lyyli-koira.

Aiot perustaa viljelijäjuoruihin keskittyvän Reiska-lehden, Elina Schüller

Maaseudun Tulevaisuutta julkaisevan Viestimedian toimitusjohtaja erottaa John Deeren traktorin ja Ponssin harvesterin muustakin kuin väristä.

Manu Marttinen, teksti • Juuso Westerlund, kuva

Aloitit urasi toimittajana Iltalehdessä, josta etenit Ilta-Sanomien kautta Seiskaa julkaisevalle Allerille. On luontevaa jatkaa uraa maanviljelijöiden etujärjestön omistaman yhtiön palveluksessa.

Toimittajana opin ajamaan formulaa, tekemään Puolustusvoimien tosimiehen makkarapataa ja saamaan ministerin lankapuhelimeen Kosovon kriisin keskeltä. Tältä pohjalta on ollut luontevaa oppia uutta ja sopeutua uusiin yrityksiin.

Maaseudun Tulevaisuuden (MT) haastattelun mukaan "Koneviesti puhuttelee tekniikasta kiinnostunutta Schülleria". Lause tarkoittaa, että erotat traktorin leikkuupuimurista.

Eroin entuudestaan John Deeren traktorin ja Ponssin harvesterin muustakin kuin väristä, mutta kiitos Koneviestin toimituksen, pystyn nykyään panemaan pellolla olevan puimurin suunnilleen oikeaan hintahaarukkaan. Samassa haastattelussa sanoit miettiväsi myös uusia tuotteita. Aiot perustaa maanviljelijöiden yksityiselämän juoruihin keskittyvän Reiska-lehden.

Pitääpä alkaa hioa konseptia! Sinne voisi tulla Bää-juorupalsta ja Kopsis-seurapiirisivut. Viestimedialla on valmiina jo oma, raveja lähettävä tv-kanava MT26 ja lisäksi MT on Maajussille morsian-ohjelman yhteistyökumppani. Voisimme alkaa tuottaa Hepalle heila-ohjelmaa.

Sinulla ei käytännössä ole minkään alan koulutusta, mutta sait ihan riittävästi oppia eri aloilta Iltalehden uutisvuoroissa.

Sieltä saadut opit olivat arvokkaita, Facebook-kielillä ilmaistuna "elämän kova koulu" ja minun astinlautani media-alalle. Olen kuitenkin huono esimerkki, joten ehkä hoidan tutkinnon viimeistään eläkkeellä.

Maaseudun Tulevaisuudessa ei ole sataan vuoteen käyty yt- tai muutosneuvotteluja. Et ota tästä paineita, kun alat kehittää firman tulokuntoa.

Viestimedian tulokunto on onneksi erittäin hyvä, ja voin tällä hetkellä keskittyä liiketoiminnan kehittämiseen muilla tavoilla. Aiemmin urallani yt-neuvotteluja ei

ole koskaan käynnistetty kevyin perustein ja ne käydään aina yrityksen tulevaisuutta ajatellen. Otan niistä aina paineita, koska niissä on kyse ihmisistä. Ne ovat raskaita prosesseja koko organisaatiolle.

MT:n omistaman Viestimedian lehdissä ei parane huudella Ylen rahoituksen leikkauksista, koska moni yrityksen lehtien lukijoista saa osan tuloistaan erilaisina tukina valtiolta.

MT on tehnyt pääkirjoituksia Yle-rahoituksen kriittisen tarkastelun tarpeesta sekä gallupeja asiasta, ja maaseudulla asuvat ovat kaupunkilaisia tyytymättömiä Yle-verolle saamalleen vastineelle. Ehkä siellä nähdään, että *Sohvaperunoiden* tv-herkkuina ei näy tarpeeksi kotimaassa tuotettua ruokaa!

Tähtäät urallasi ylöspäin, mutta Sanoma Media Finlandin toimitusjohtajaksi sinun on vaikea päästä, koska nykyisen toimitusjohtajan lukion keskiarvo on 9,7*.

Vielä vaikeampi minun olisi päästä *Soundin* päätoimittajaksi tällä sävelkorvalla. Laulutaitonikin on sitä tasoa, ettei minua voi viedä karaokeen ilman asiakkaiden joukkopakoa.

Toimitusjohtajan ei sovi puuttua lehden sisältöihin, mutta aina voi supattaa päätoimittajille, jos vaikka Maaseudun Tulevaisuudessa on liikaa juttuja susista ja metsästyksestä.

Supatan heidän korviinsa erilaisia asioita harva se päivä, mutta he pitävät julkaisupäätökset itsellään, kuten päätoimittajien kuuluukin. Susijutut kiinnostavat niin paljon, ettei niitä helposti voi olla liikaa.

Olet kaupunkiriennossa viihtyvä helsinkiläinen, mutta sielet metsästä harrastava maanviljelijä Keravalta.

Totta! Ainakin nuoruudessa helsinkiläiset pitivät meitä keravalaisia K-junan tuomina maalaisina, jotka kutsuivat Stadia Hesaksi ja dösää linkkariksi. Lapsuudessa opin aiemmin perkaamaan kalan kuin olin ensimmäistä kertaa metrossa. Nykyisin palaan riennoista Viikin peltojen reunalle viimeistään puolilta öin. ●

*Elina Schüllerin peruskoulun päästötodistuksen keskiarvo oli 8,8.

Näin saat tekoälystä tehokkaan apurin

Toimittaja voi käyttää luovaa tekoälyä kirjoittamisen lisäksi ideointiin, konseptointiin ja taustatietojen etsimiseen. Näillä vinkeillä pääset alkuun tekoälyn kanssa työskentelyssä.

Pinja Valkonen, teksti • Johanna Sarajärvi, grafiikka

SAAT PAREMPIA VASTAUKSIA, KUN KEHITÄT TEKÖÄLYLLE TEKEMIÄSI PYYNTÖJÄ

1. Anna tekoälysovellukselle jokin rooli. Voit kehottaa sovellusta ottamaan esimerkiksi taloustoimittajan tai editoijan roolin. Tai pyydä sovellusta ottamaan lukijan rooli ja antamaan palautetta tekstistäsi.
2. Määrittele tehtävä ja opeta. Kerro sovellukselle, mitä tehdään: kirjoitetaanko pakinaa vai uutista, sparrataanko juttuideoita vai hiotaanko uutta konseptia? Voit "opettaa" kieli-mallia antamalla sille valmiita esi-merkkejä. Pyydä sitä huomioimaan vaikkapa omien kolumniesi tyyli, sävy ja rytmi.
3. Anna riittävä määrä taustatietoa. Sovellus ei tiedä sinusta eikä työtehtävistäsi mitään. Mitä tarkemmin pystyt kuvailemaan tehtävän ja taustoittamaan sen, sitä tarkemmin sovellus kykenee räätälöimään vastauksen juuri sinulle.

MUISTA!

Älä syötä yleisesti verkossa saatavilla olevalle tekoälysovellukselle henkilötietoja, salassa pidettäviä tietoja tai lähdesuojan alaista tietoa.

Kuva: Moises Garibay

Pinja Valkonen on tekoälyasiantuntija ja muutosjohtamisen ammattilainen. Hänellä on takanaan noin 20 vuoden ura ja kokemusta sekä media-alalta että julkisen sektorin viestintätehtävistä.

KOKEILE TEKÖÄLYÄ ESIMERKIKSI NÄISSÄ TEHTÄVISSÄ

Valmistaudu haastatteluun:

Pyydä sovellusta etsimään verkosta tuoreimpia uutisia ja keskusteluja haastateltavastasi. Pyydä sitä listamaan 10 tärkeintä asiaa, jotka haastateltavasta on hyvä tietää. Valitse sopiva näkökulma haastatteluusi ja pyydä kysymyspatteristo, jota voit itse hioa.

Kaiva taustatietoa:

Juttele taustamateriaalis-tasi tekoälyn kanssa. Anna sovellukselle esimerkiksi linkki Suomen hallitus-ohjelmaan. Kysy tiivistelmää, tärkeimpiä nostoja talous-politiikasta tai digitalisaation edistämisestä. Esitä tarkentavia lisäkysymyksiä sovelluk-sen antamista vastauksista.

Suunnittele juttukonsepteja:

Anna sovellukselle kokeneen aikakauslehden tuottajan rooli. Anna sen analysoitavaksi onnistuneita juttukonsepteja. Pyydä sovellusta listamaan elementtejä, jotka näitä kon-septeja yhdistävät. Voit syven-tää keskustelua pyytämällä sovellusta auttamaan uuden konseptin kehittämisessä. Pyydä sovellukselta ensi-ideoita tai jalosta omiasi sen huomioiden avulla.

Karkoita kolumnijumi:

Pyydä tekoälysovellusta etsimään verkosta ajan-kohtainen aihe kolumniin. Valitse sitten jokin sen ehdotuksista ja pyydä sitä ehdottamaan näkökulmaa. Voit myös pyytää ideoita sävyyn ja perustelut valinnalle: humoristinen, vakava, ärhäkkä.

NÄILLÄ SOVELLUKSILLA PÄÄSET ALKUUN MAKSUTTA

Sparraile juttuideoita:

Pyydä sovellusta esimerkiksi hakemaan tuoretta kulmaa Suomen työmarkkinakentän ristiriitoihin. Pyydä sitä etsimään tietoja kiistoista ja lakoista. Anna rooliksi työmarkkinapolitiikkaan erikoistunut toimittaja ja pyydä kymmenen näkökulmaa uuteen uutiseen. Voit pyytää sovellusta etsimään verkosta ehdotuksia haastateltaviksi.

Googlen Gemini (entinen Bard)

- Ei vielä tee kuvia ETA-alueen maissa.
- Hakee tietoa verkosta.
- Voit käsitellä tiedostojasi Driven kautta. Toiminnon saa käyttöön asettamalla sovelluksen kieleksi englannin.

Gemini

Microsoftin Copilot-chat (entinen Bing)

- Tekee kuvia.
- Hakee tietoa verkosta.
- Parhaimmillaan, kun hyödynnät sitä hakukoneen tavoin.

OpenAI:n ChatGPT

- Antaa näistä kolmesta kielimallista laadukkaimpia vastauksia.
- Ilmaisversion toiminnallisuudet rajatummalla kuin Copilotissa ja Geminissä.
- Maksullisella versiolla voit tehdä kuvia, hakea tietoa verkosta, tehdä räätälöityjä chatteja ja työstää omia tiedostoja.

MUISTA!

Sovelluksien antamat tiedot eivät ole kaikenkattavia. Muista lähdekritiikki. Tekoäly voi tarjota uusia näkökulmia, mutta oma osaamisesi ja ammattitaitosi ovat avainasemassa.

MUISTA!

Kun luovalla tekoälyllä käsitellään maltillista määrää käyttäjälle ennestään tuttua tietoa, käyttäjän on helpompi varmistaa, ettei sovellus ole tuottanut väärää tietoa.

Koulujournalismi kiinnostaa ja myy, koska kaikilla on koulusta mielipide. Antavatko jutut avokonttorikouluista, digizombeista ja romahtaneesta kouluihmeestä kuitenkin koulusta liian mustavalkoisen kuvan?

Marja Honkonen, teksti • Tuomas Kärkkäinen, kuvitus

Viime joulukuussa Suomen kouluhime luisui lopulliseen tuhoonsa. Selaisen käsityksen sai uutisista, joita media teki suomalaisoppilaiden heikentyneistä, jopa "lohduttomista" Pisa-tuloksista.

"Koulujen Pisa-tulokset maalaavat karmean näkymän Suomesta – tätä ei varmaan kukaan halua", otsikoi *Iltä-Sanomat*.

"Suomen Pisa-tulosten luisu jyrkkenei entisestään – matematiikassa suurempi pudotus kuin koskaan ennen, lukutaito 'historiallisen heikolla' tasolla", kertoi Uutissuomalainen.

"Näin Suomen kouluhime romahti – lohduttomat Pisa-tulokset julki", kirjoitti *Iltalehti*.

Pisa-tutkimus mittaa kolmen vuoden välein 15-vuotiaiden osaamista 81 maassa. Joulukuussa julkaistuun, vuonna 2022 tehtyyn tutkimukseen osallistui Suomesta 241 koulua ja noin 10 000 oppilasta.

Se on valtavan herkullinen uutisaihe – kuin saisi rastin jokaiseen kohtaan uutiskriteerien listassa:

Tarjolla on numeerista tilastotietoa useamman vuoden ajalta.

Vertailu on kansainvälinen, joten sillä voi joko pönkittää kansallista itsetuntoa tai ripotella tuhkaa päällensä.

Tulokset olivat huonot, mikä on hyvä eli myyvä uutinen. Nuoriso on todistetusti pilalla!

Ja aiheena on koulu. Se koskettaa jollain tapaa vähän jokaista. Vaikka ei itse olisi opettaja, koulutusalan asiantuntija tai vanhempi, jokainen on käynyt koulua. Jokaisella on siitä mielipide.

Mutta antoiko Pisa-uutisointi oikean kuva suomalaisesta koulusta ja siitä, miten sen ongelmat pitäisi korjata?

Jo vuonna 2016 oppimistutkimuksen asiantuntijat **Markku Niemivirta** ja **Pekka Räsänen** moittivat *Imagesa* tiedotusvälineitä löperöstä Pisa-uutisoinnista. Silloinkin otsikot julistivat peruskoulun hätätilaa. Niemivirta ja Räsänen pelkäsivät yksinkertaistettujen tulkintojen vievän koulua väärään suuntaan.

"Kyllä se sama huoli on edelleen olemassa", nykyisin Itä-Suomen yliopiston kasvatustieteen professorina työskentelevä Niemivirta sanoo.

Ensiuutiset tuloksista olivat Niemivirran mukaan asianmukaisia: heikkenevä Pisa-tulos on huolestuttava.

"Suomi pärjää kansainvälisesti vertailtuna kuitenkin edelleen todella hyvin, ja se on tärkeä asia", Niemivirta sanoo.

"Jälkilöylyissä" tulkinat karkasivat Niemivirran mielestä taas kerran käsistä. Hän nostaa esimerkkinä *Helsingin Sanomien* jutut, jotka käsittelivät digilaitteiden käyttöä ja oppilaiden itseohjautuvuutta. Ne perustuivat avoimiin kyselyihin, joiden tuloksista lehti nosti esiin Niemivirran mielestä liian reippaita ja osin paikkaansa pitämättömiä yleistyksiä.

"Yhdessä käytettiin termiä 'digizombie'. Sitten tuli sarja juttuja siitä, miten lapset on jätetty koulussa heitteille", Niemivirta sanoo.

"Joukkoon hukkui todella hyviä puheenvuoroja siitä, että oppimistulosten lasku alkoi jo 2000-luvulla. Digilaitteet eivät olleet silloin mikään ongelma, eikä itseohjautuvuudesta puhuttukaan siten kuin se on nykyään opetus-suunnitelmassa."

Yksi ongelma Niemivirran mukaan on se, ettei Pisa-tulosten laskun syistä ole yksiselitteistä tieteellistä tutkimusta pitkältä ajalta. Ääneen pääsevät silloin ne, joilla on tarjota helppoja ja herkullisia ratkaisuja.

Myös tiedetoimittaja **Jani Kaaro** kummastelee, miten vähän julkisessa keskustelussa on käsitelty sitä, johtavatko hyvät tulokset todella Pisan tekijöiden markkinoimaan maiden taloudelliseen menestykseen tulevaisuudessa. Otsikoihin mahtuu vain kauhistelu.

"Ja jokaisessa maassa tämä menee näin – myös niissä, jotka saavat hyviä tuloksia. Siellä katsotaan sitä, missä kaikessa olisi vielä parannettavaa", Kaaro sanoo.

Kaaro teki joulukuussa aiheesta jutun joukkorahoitettua journalismia julkaisevalle *Rapport*-alustalle. Jutussaan hän kirjoittaa Pisa-tutkimuksen olevan "nerokkaasti markkinoitua koulutusbisnestä".

"Jutun jälkeen sain kasvatustieteen ammattilaisilta yhteydenottoja, jossa kiiteltiin, että vihdoinkin joku sanoo ääneen tämän asian."

KOULUSTA TEHDYISSÄ JUTUISSA kärkeen nousee usein jokin ongelma: kyvyttömyys puuttua kiusaamiseen, koulujen eriytyminen, koulurakennusten pulmat tai nuorison päiheteiden käyttö.

Valtakunnan tason kohuksi saakka paisui alkuvuodesta myös Janakkalan Turengissa tarjoiltu vetinen makaronilaatikko.

"Välillä mietin, onko median luoma kuva koulumaailmasta liian mustavalkoinen. Jos lukee kaikki Pisa-, avokonttorikoulu-, sähkötupakka- ja kouluväkivaltajutut, tulee olo, että apua, miten tuonne voi lähettää lapsensa – sehän on aivan villi länsi!" Uutissuomalaisen toimittaja **Anna Kivinen** sanoo.

Opettajien kanssa jutellessa kouluarki näyttäytyy Kivisen mukaan usein aika tavallisena. Ja koska se on juuri sitä, tavallista ja arkista, siitä ei oikein ole uutisaiheeksi. Negatiivisuutta korostavat uutiskriteerit jylläävät.

"Lukijoille on helpompi myydä raflaava uutinen – sen opettajan kommentti, joka on aivan burnoutissa, eikä sen, joka sanoo, että hänellä on homma hallussa", Kivinen sanoo.

Kivinen työskentelee Uutissuomalaisessa ja seuraa työssään koulutusaiheita varhaiskasvatuksesta korkeakouluihin ja koulutuspolitiikkaan. Koulutusaiheet ovat Uutissuomalaiselle tärkeitä. Ne kiinnostavat alle 45-vuotiaita lukijoita eli sitä ryhmää, jonka maakuntalehdet haluaisivat tavoittaa nykyistä paremmin.

Oman työnsä Kivinen kokee mielekkääksi, mutta haastavaksi. Seuranta-alue on laaja ja toimitus pieni. Siksi Kivinen ei voi keskittyä vain koulutusaiheisiin, vaan kirjoittaa myös talouden ja politiikan uutisia. Taustoittaville, koulu-maailman ilmiöitä käsitteleville jutuille jää vähän aikaa.

Jos lukee kaikki Pisa-, avokonttorikoulu-, sähkötupakka- ja kouluväkivaltajutut, tulee olo, että apua, miten tuonne voi lähettää lapsensa – sehän on aivan villi länsi!

Anna Kivinen, Utissuomalaisen toimittaja

”Positiiviset muutokset jäävät helposti ongelmien jalkoihin. Itse olen kirjoittanut esimerkiksi siitä, miten ammatillisen koulutuksen keskeyttäminen on vähentynyt ja oppivelvollisuus uudistus näyttää onnistuneen siinä, että entistä harvempi yhdeksäsluokkalainen jäi viime vuonna ilman jatkokoulutuspaikkaa”, Kivinen sanoo.

”Välillä koulujutuista tulee olo, että koulu on saareke, jossa pitäisi ratkoa kaikki lasten ongelmat, vaikka ne ovat voineet syntyä varhaislapsuudessa.”

Myös tutkimus kertoo, että koulumaailman ilmiöitä käsitellään mediassa usein negatiivisen kautta.

Kasvatus-lehdessä julkaistun tutkimuksen mukaan esimerkiksi inklusiota käsittelevissä *Helsingin Sanomien* uutisissa ja mielipidekirjoituksissa vuosina 2009–2019 painottuivat selvästi eniten vastustavat tai varaukselliset näkökannat. Inklusiolla tarkoitetaan kaikkien oppilaiden oikeutta osallistua opetukseen tavallisessa koululuokassa. Lasten ääntä inklusiokäsitteissä ei juuri kuultu.

Takavuosien koulu-uutisointia on tutkittu opinnäytteissä. Niistä käy ilmi, että esimerkiksi myös Ylen jutuissa inklusio näyttäytyy negatiivisena ja että iltapäivälehtien jutut opettajuudesta kuvaavat sitä yleensä kielteisessä valossa. Opetusalan ammattijärjestö OAJ:n taloustutkimuksella vuonna 2021 teettämän kyselyn mukaan mielikuvaa opettajan työstä heikentävät sosiaalinen media ja iltapäivälehdet.

”Me toimittajat haluamme tietenkin, että juttuja luetaan. Ja jos otsikkoon nostetaan tunteita herättävä asia, juttuja luetaan vielä enemmän”, Ylen toimittaja **Anu Heikkinen** sanoo.

”Siinä on kuitenkin vaarana, että se leimaa ja esiin tulee vain yksi näkökulma.”

Heikkinen on entinen opettaja ja työskentelee Yle Oppimisen toimittajana. Pari vuotta sitten hän teki kymmenosaisen *Kuuleeko koulu!* -podcastin, joka nosti esiin vanhempia puhuttavia ja huolestuttavia teemoja. Heikkinen ja hänen vanha opiskelukaverinsa, rehtori **Pia Rauha** käsittelivät esimerkiksi koulushoppailua, arvosanoja, työrauhaongelmia ja inklusiota.

”Minun haaveeni oli päästä näiden ilmiöiden pinnan alle ja tarkastella niitä monipuolisesti – ja mahdollisesti

myös ratkaisukeskeisesti, ettei käsittely jäisi kauhistelun tasolle. Ajatuksena oli rakentaa siltaa vanhempien ja koulun välille”, Heikkinen kertoo.

Yle Oppimisen toimituksessa siihen on paremmat edellytykset kuin uutiskiireessä, hän myöntää. Syventävien sisältöjen tekijänä ilmiöön voi etsiä ratkaisuja sen sijaan, että sen vain toteaa.

Heikkinen on esimerkiksi tehnyt jutun työrauhaongelmien kanssa painineesta lappeenrantalaisesta koulusta, jossa aiemmin katastrofaalinen tilanne oli parantunut määrätietoisin toimin.

”Se oli yllättävän suosittu juttu, joka osoitti, että lukijoita voi saada myös myönteisen kautta.”

Kuuleeko koulu! -podcastiin liittyi myös verkkoartikkelien sarja. Aiheiden valinnassa hyödynnettiin lisäksi Heikkisen aiemmin Ylelle tekemää kyselyä, johon vastasi yli 5600 vanhempaa. Suositussa kyselyssä esiin nostetut huolet kertoivat Heikkisen mukaan valtavasta tarpeesta käsitellä kouluaiheita.

Journalistien pitää Heikkisen mielestä nostaa esiin myös hankalia aiheita, kuten koulushoppailua. Aivan yhtä tärkeää on kuitenkin miettiä, miten se tehdään.

”Jos me omilla toimillamme vahvistamme ’hyvät’ ja ’huonot’ koulut-asetelmaa, ketä se hyödyttää?” Heikkinen kysyy.

Itseohjautuvuudesta ja avokonttorikouluista pitää Heikkisen mielestä tietenkin tehdä myös kriittisiä juttuja, mutta esimerkit pitää asettaa mittasuhteisiinsa:

Kuinka suuri osa oppimistiloista on avoimia? Jos sanotaan, että ”vanhemmat” ovat huolissaan itseohjautuvuuden korostamisesta opetuksessa, niin ketkä vanhemmat? Millainen määrä vanhempia?

”Pitäisi olla tosi tarkkana siinä, ettei puhuta ’vanhempien’ olevan jostain huolissaan ilman, että avataan lukijalle sitä, onko kyse yhdestä vanhemmasta tai yhden koulun vanhemmista. Myös vanhemmilla voi olla omia agendojaan taustalla. Niistä pitää olla tietoinen.”

”**KAIKKEIN HUONOIMMIN** me kuulemme nuorten ääntä”, **Maija Aalto** sanoo.

Hän työskentelee *Helsingin Sanomien* kaupunkitoimituksessa tällä hetkellä toimitussihteerinä,

mutta on seurannut toimittajana koulukysymyksiä kymmenisen vuotta.

Lasten ja nuorten kuulemista vaikeuttaa Aallon mukaan niinkin käytännöllinen asia kuin se, että uutisjournalismista liian suuri osa tehdä nykyisin puhelimitse. Ei ole päivystävää lasta, jolle soittaa.

”Kaikista eniten vaikuttaa kuitenkin se, että me toimittajat olemme liian vähän risti-istunnassa koulun lattialla katsomassa, mitä siellä tapahtuu.”

Kouluille ei pitäisi mennä vain silloin, kun siellä tapahtuu jotain uutisarvoista ja pöyristyttävää. Toimittajien pitäisi ehtiä seurata arkista matematiikan tuntia ja pohtia, mikä siellä on eri tavalla kuin aiemmin. Koulumaailmaa ei saisi myöskään tarkastella vain omien kokemustensa kautta.

”Me kaikki toimittajat esimerkiksi tuppaamme olemaan akateemisesti koulutettuja. Siksi toista astetta tarkastellessa me hukkaamme helposti puolet järjestelmästä. Amisjuttuja tehdään vähän, eikä ammattikorkeakouluja ole suurin piirtein olemassakaan.”

Sinänsä kouluista ja koulutuspolitiikasta kirjoittaminen ei Aallon mielestä poikkea muusta journalistisesta työstä. Siinä tarvitaan samoja perustaitoja ja -tietoja: On soitettava tutkijoille, asiantuntijoille, päättäjille ja käytännön opetustyötä tekeville. On perehdyttävä aiheeseen.

”Kun tekee koulujuttuja, ei saisi tuudittautua siihen, että on joskus käynyt koulua. Pitäisi uskaltaa kysyä tyhmiä, eikä saisi koskaan olettaa.”

Omissa jutuissaan Aalto on käsitellyt muun muassa helsinkiläisten ”avokonttorikoulujen” ongelmia.

”Avokonttorikoulu on tosi näppärä otsikkosana. Se joten-

Avokonttorikoulu on tosi näppärä otsikkosana. Se jotenkin väreilee heti toimistoduunarin sielussa.

Maija Aalto, Helsingin Sanomien toimitussihteeri

kin väreilee heti toimistoduunarin sielussa”, Aalto sanoo.

”Mutta samalla se häivyttää harmaan sävyjä. Eihän tietenkään ole niin, että kaikki avoimet oppimistilat olisi tyhmästi suunniteltu ja kaikki perinteiset ja suljetut luokatilat olisivat onni.”

Journalistien pitää Aallon mielestä arvioida avoimien oppimistilojen toimivuutta paitsi ihanteena myös käytännön tasolla: Mikä meni pieleen, kun uuteen avoimeen kouluun joudutaan rakentamaan seiniä? Oliko jo suunnitelma pielessä vai onko kyse siitä, että säästöjen vuoksi tiloihin sijoitettiin liikaa oppilaita?

”Näihin pitäisi päästä käsiksi aiemmin, silloin kun suunnittelu on vasta alkamassa.”

UUOSI SITTEN MAALISKUUSSA Yle julkaisi *Koulukoneen*. Se oli Opetushallituksen avoimia tilastoja hyödyntävä datajournalistinen juttu, josta lukija saattoi tutkia tietoja omasta lähikoulustaan. Kone kertoo, mikä on koulussa suomea tai ruotsia toisena kielenään opiskelevien S2-oppilaiden määrä ja mikä peruskoulun päättötodistusten keskiarvo. Tietoja saattoi verrata saman alueen palkkatulojen mediaaniin ja korkeakoulutettujen osuuteen.

Koulukoneen kanssa yhdessä julkaistiin myös juttu, johon oli haastateltu suomea toisena kielenään opiskelevia oppilaita vantaalaisessa Lehtikuusen koulussa. Kokonaisuus oli tänä vuonna ehdolla Suuren journalistipalkinnon Vuoden juttu -sarjassa.

”*Koulukone* kertoi kouluista uusia, yllättäviä tietoja ja herätti runsaasti yhteiskunnallista keskustelua koulujen tilanteesta, eriytymisestä ja oppimistuloksista sekä uutisjournalismin merkityksestä”, perusteluissa todetaan.

Keskustelu oli myös erittäin kriittistä. Esimerkiksi silloiset opetusministeri **Li Andersson** (vas.) sekä tiede- ja kulttuuriministeri **Petri Honkonen** (kesk.) pitivät *Koulukonetta* vastuuttomana. Opetushallitus kertoi pyytäneensä, ettei Yle julkaisisi tietoja. Yleä moitti myös lapsiasiainvaltuutettu **Elina Pekkarinen**.

”En ihan täysin ymmärrä, mitä tässä on tarkoitus ilmentää, mikä se on se ilmiö, jota kuvataan. On valittu muuttujia, joista millään ei ole oikeastaan vaikutusta lasten oppimiseen”, Pekkarinen sanoi Ylen haastattelussa.

”Olimme tiedostaneet, että koulut ovat todella herkkä aihe ja ettei niitä haluta mielellään verrata”, *Koulukonetta* tehneeseen tiimiin kuulunut Ylen toimittaja **Hanna Terävä** sanoo.

Kritiikin laajuus hämmensi silti. Esimerkiksi lukioita on vertailtu jo pitkään, Terävä huomauttaa. Hän kummeksuu myös sitä, miten leimaavana pidettiin tietoa S2-oppilaiden määrästä.

”Eihän oppilaan S2-status ole hyvä tai huono asia, eikä S2-oppilaiden määrän pitäisi leimata koulua huonoksi”, Terävä sanoo.

”Minun on vaikea nähdä, että yksikään vanhempi myöskään katsoisi sieltä koneesta, että ahaa – valitsenpa lapseni koulun tältä pohjalta.”

Suomessa kantasuomalaisen ja maahanmuuttajataustaisten oppilaiden oppimiserot ovat OECD-maiden suurimmat. Juttu nosti esiin sen, että S2-oppilaita on määrällisesti hyvin paljon vain muutamissa kymmenissä kouluissa. Näillä kouluilla on suuri vastuu, Terävä huomauttaa.

Samoissa kouluissa päättötodistusten keskiarvo on samaa tasoa kuin koko maan keskiarvo, hän muistuttaa. Myös tämä kävi ilmi *Koulukone*-jutusta.

Myöhemmin Terävän tiimi selvitti, mitkä helsinkiläisistä kouluista saavat eniten rahaa ja mihin ne käytetään. Juttu kulki toimituksessa työnimellä ”Koulukone 2”. Tarkoitus oli käsitellä opetuksen laatua. Jutussa vierailtiin itä-helsinkiläisen Sakarinmäen peruskoulussa, missä toimii tavallisen opetuksen ohessa kuusi erityisluokkaa ja opettaa muun muassa kehitysvammaisia oppilaita.

”Meillä oli käsissämme positiivinen uutinen siitä, että rahaa laitetaan sinne, missä siihen on eniten tarvetta”, Terävä sanoo.

Koulukoneen jatko-osa ei kuitenkaan tavoittanut yhtä intohimoista yleisöä kuin edeltäjänsä.

HILLA ETELÄMÄKI EPÄRÖI aluksi suostua *Journalistin* haastatteluun. Koulujutut herättävät tunteita, eikä Etelämäki ole kiinnostunut kohuotsikoista.

Etelämäki työskentelee Apollon Yhteiskoulun rehtorina. Normaalisti Helsingin Malminkartanossa toimiva koulu on nyt väistötiloissa Munkkiniemessä. Hän sai usein vastata haastattelupyyntöihin silloin, kun Apollo oli lukiovertailussa päivälukioiden viimeisellä sijalla.

”Kun olin aloittanut työssäni joulukuussa 2015, yksi opettajista tuli sanomaan, että varaudu siihen, että media soittaa, jos me ollaan viimeisinä. Ja niinhän siinä juuri kävi”, Etelämäki kertoo.

”Kukaan ei soittanut silloin, kun me yhtenä vuonna sitten nousimme.”

Etelämäki ei pidä keskustelua ”hyvistä” ja ”huonoista” kouluista kovin rakentavana. Usein kouluja määritellään mediassa juuri arvosanojen kautta.

”Minusta siitä puuttuu välillä inhimillisuus. Jokainen oppilas on yksilö ja meidän tehtävämme on antaa hänelle eväät kohti aikuisuutta. Jos siihen tulee päälle paine, että oppilaat saavat lukea lehdestä tai somesta tulevana niin sanotusti huonosta koulusta, niin kyllä se vaikuttaa nuoren itsetuntoon”, Etelämäki sanoo.

Hän kyseenalaistaa myös sen, ketä varten kouluvertailuja ylipäätään tehdään.

”Niitäkö, jotka ovat töissä koulussa? Vai palvellaanko akateemisesti koulutettuja vanhempia, jotka niin sanotusti haluavat omalle lapselleen parasta? Vai halutaanko herättää keskustelua?” ●

MUISTA NÄMÄ, KUN TEET JUTTUA KOULUSTA

Lähde tekemään juttua avoimin mielin. Älä oletta, että tunnet koulun paremmin kuin jonkin toisen uutisaiheen siksi, että olet käynyt joskus koulua.

Jos et ymmärrä jotain, soita rohkeasti asiantuntijalle taustapuhelu ja pyydä tätä selittämään asia. Katso, mitä muut ovat kirjoittaneet aiheesta ja yritä keksiä uusi näkökulma.

Mieti, millaisia asiantuntijoita kuulet – miten he ovat kommentoineet aihetta aiemmin ja onko heillä jokin oma agenda. Aseta niin vanhempien kuin opettajien kommentit ja huolet mittasuhteisiin.

Pohdi, onko juttu sellainen, että siihen kannattaisi kuulla lapsia ja nuoria. Kohtele heitä kunnioittavasti.

Jos voit, vietä koulussa aikaa, seuraa oppitunteja ja juttele lasten kanssa pidempään. Oppilaat vastaavat aluksi usein sen, mitä ajattelevat, että heidän pitäisi vastata.

Opettaja valitsee helposti haastateltavaksesi koulussa hyvin pärjääviä ja sanavalmiita oppilaita. Jos voit, haastattele myös muita. Tee oppilaalle hänen ikätasolleen sopivia kysymyksiä, mutta suhtaudu häneen muuten kuin tavalliseen haastateltavaan. Sovi kuvauksista ja kuvausluvista mahdollisimman tarkasti.

Vinkit antoivat juttuun haastatellut toimittajat Anna Kivinen, Anu Heikkinen, Maja Aalto ja Hanna Terävä sekä rehtori Hilla Etelämäki.

Lyyra Virtasta, Mikko Pelttaria ja Sara Kelemenystä on kutsuttu "agendajournalisteiksi". Itse he ajattelevat toteuttavansa journalismin perustehtävää.

Sara Harju, teksti ● Juha Kauppinen ja Kai Widell, kuvat

"Minusta on pyritty tekemään epäluotettava sillä, että minua on kutsuttu aktivistiksi"

Harva suomalainen toimittaja kutsuu itseään sateenkaarijournalistiksi. **Lyyra Virtanen**, 26, kokee termin omakseen.

"Se on tarkenne, että olen erikoistunut tähän asiaan. Olen journalisti, joka on kirjoittanut sateenkaari aiheista ja tietää niistä."

Termi ei ole Virtasen mielestä ulossulkeva tai vakava – sitä voi käyttää tilanteen mukaan tai olla käyttämättä. Virtanen itse on tehnyt niin uutis- kuin kulttuurijournalismia. Tällä hetkellä hän työskentelee toimittajana Ylen *Abitreeneissä*.

Virtasen erikoisosaaminen on syntynyt lumipallon lailla: mitä enemmän hän on kirjoittanut ja verkostoitunut, sitä enemmän hän on saanut juttuvinkkejä vähemmistöön kuuluvilta.

"Joidenkin haastattelujeni lopussa haastateltava on sanonut, ettei olisi uskaltanut puhua tästä aiheesta kenellekään muulle. Hän on lukenut juttujani ja nähnyt, että osaan käsitellä näitä asioita sensitiivisesti."

Sensitiivisyydellä Virtanen tarkoittaa sitä, että hän pitää toimittajana huolta oikeiden termien käytöstä eikä mässäile henkilökohtaisilla asioilla.

Hänen mukaansa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä tehdään edelleen myös loukkaavia juttuja – oli se sitten tahallista tai tahatonta.

Virtanen oli perustamassa Suomen ainoaa JSN:n piirissä olevaa sateenkaari-mediaa *Kehrääjää* vuonna 2019. Viime vuonna Seta ry myönsi hänelle Asiallisen tiedon omena -palkinnon tunnustuksena sateenkaari-ihmisten elämää ja oikeuksia koskevan tiedon esiintuomisesta. Lisäksi opiskelijayhdistys Qaareva on palkinnut hänet esimerkiksi vuoden queer-asiantuntijana.

Aktivistiksi Virtanen ei kuitenkaan itseään miellä.

"Jos teen jotenkin uudenlaista journalismia, olen silti journalisti. Haluan samalla tavalla edistää asioita ja tuoda niitä ihmisten tietoisuuteen kuin toivottavasti kaikki muutkin journalistit."

Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjä on käsitelty viime vuosina aiempaa enemmän, ja aihe herättää usein paljon kommentointia.

Vuonna 2022 Virtanen pohti *Ilta-lehdessä* julkaisussa kolumnissaan, miksi selkeän transvastaisia yhdistyksiä oli kutsuttu eduskunnan kuulemiseen translain käsittelyssä. Silloisessa Twitterissä häntä kuvailtiin "transaktivistiksi".

Samana vuonna Virtanen tuotti Ylelle *Queer-ruutu*-nimisen videosarjan. Videoihin tuli Tiktokissa kymmeniä, Virtasen arvion mukaan satojakin kommentteja siitä, miksi Yle tekee puolueellisia videoita. Videoilla Virtanen muun muassa haastatteli sateenkaari-ihmisiä heidän

omista kokemuksistaan. Vastaavaa puolueellisuuskomenttien vyöryä hän ei ole huomannut muissa teemasarjoissa. Maanviljelijänaisesta kertovien videoiden kommentteissa ei esimerkiksi kysytty, miksi Yle tukee maataloutta.

Aktivistin lisäksi Virtasta on kutsuttu netissä agendajournalistiksi. Yleisesti tätä sanaa käyttävät lukijat ja esimerkiksi populistipoliitikot, jotka eivät ole tyytyväisiä jutun aiheeseen tai näkökulmaan. Virtanen kokee ainakin omalla kohdallaan, että kyse on hiljentämisyrityksistä.

"Minusta on pyritty tekemään epäluotettava sillä, että minua on kutsuttu aktivistiksi. Siinä haetaan sitä, että juttujeni taustalla olisi jokin puolueellinen agenda."

Virtanen kuuluu itsekkin vähemmistöön: hän on muunsukupuolinen ja biseksuaali.

Kun kirjoittaa itseään koskettavista aiheista, voi joutua ikäviinkin tilanteisiin. Se ei kuitenkaan Virtasen mukaan vaikuta siihen, miten hän kirjoittaa. Jos haastateltava sanoisi jotakin loukkaavaa, hän miettisi, onko sitä ylipäättään relevanttia laittaa juttuun.

Virtanen ei näe ongelmaa siinä, jos toimittaja on vapaa-ajallaan aktivisti. Hänestä toimittajan ammattitaidon todistaa hänen juttujensa taso.

"Jos valehtelee tai värittää jotakin asiaa, se on tietysti epäeettistä ja huonoa journalismia. Mutta jos joku on aktivisti, en näe, että on reilua tuomita ennen kuin on nähnyt, mitä tämä henkilö oikeasti kirjoittaa."

Lyyra Virtanen kokee sateenkaarijournalistin nimikkeen omakseen. Se merkitsee hänelle erikoistumisalaa, ei aktivistin leimaa.

"Pystyn perustelemaan, että voin tehdä työni hyvin ja silti olla luonnon puolella"

Ympäristöaiheisiin erikoistunut tiedetoimittaja **Mikko Pelttari**, 40, pyrkii elämään ympäristön kannalta suotuisaa ja kestävä elämää.

"Haluaisin silti ajatella, että se, että olen kirjoittanut metsistä ja ilmastotutkimuksesta, on yksi merkittävimpiä ympäristötekojani."

Pelttari toimi viime vuonna *Apu*-lehden kestävyyskirjeenvaihtajana. Hän haluaa olla lukijoille rehellinen siitä, että hänen arvonsa ohjaavat näkökulmien valintaa.

"Ajattelen myös, että minulta tilataan juttuja sen takia, että olen omasta kiinnostuksestani ja arvojeni takia perehtynyt näihin asioihin. Se on tilaajan ja lukijankin kannalta hyvä asia."

Niin journalismi kuin kansalaisvaikuttaminen ovat demokratian kulmakiviä, Pelttari toteaa. Hänen mielestään luonnonsuojeluaiheinen journalismi eroaa aktivismista esimerkiksi niin, että jälkimmäisellä on usein jokin etukäteen määritelty tavoite.

"Journalistille on hyvä, jos hän ei ole kovin kiinnostunut omiin mielipiteisiinsä. Kun juttelee tutkijoiden kanssa päivät pitkät, omat ajatukset voivat myös muuttua."

Pari vuotta sitten Pelttari teki kollegoineen suoaiheisen juttuprojektin, jonka vuoksi hän kiersi puhumassa lukiolaisille soiden käytöstä ja siihen liittyvistä konflikteista. Twitterissä tätä kutsuttiin kommunistipropagandaksi.

Ympäristökysymyksiä on Pelttarin mielestä pyritty liittämään niin sanottuihin kulttuurisotiin, joissa vasemmiston ajatellaan uhkaavan oikeiston arvoja. Ajatellaan, että jos joku on vihreä, hän on myös punainen, ja siksi epäilyttävä, Pelttari kuvaillee. Ajattelutapa on uinut Suomeen angloamerikkalaisesta kulttuurista.

Hän lisää, että ilmastomuutos ja luontokato ovat vaikeita asioita mistä tahansa arvopohjasta tuleville.

"Ympäristönsuojeluun liittyy myös asioita, jotka voidaan jakaa ihan mistä tahansa arvopohjasta lähtien. Koetan kirjoittaa kenelle tahansa, koska ympäristökriisi on ihan kenen tahansa asia."

Pelttari ei ole kovin aktiivinen somessa, mutta joskus hän puhuu siellä metsistä. Sekä henkilökohtaisen tilin sisällöissä että journalismissa hänen näkökulmansa on metsien ja kestävämmän metsätalouden puolella.

"En tietenkään halua leimautua mitenkään negatiivisella tavalla. Jos jakaisin somessa jotain, haluaisin tehdä taustatyöt yhtä hyvin kuin mitä teen töissä."

Agendajournalisti-käsitettä käytetään Pelttarin mukaan "leimakirveenä" silloin, kun yksittäinen toimittaja kirjoittaa paljon vallitsevien normien vastaisesta tai yhteiskunnallisesti vaikeasta

Mikko Pelttari sanoo, että hänen tärkeimpiä ympäristötekojaan on metsistä ja ilmastotutkimuksesta kirjoittaminen.

aiheesta. Hän huomauttaa, että tähän juttuun valikoituneet aiheet ovat sellaisia, joiden parissa toimii myös aktivisteja. Sellaisia aiheita eivät ole esimerkiksi eläkkeet tai säästäminen, jotka koetaan neutraaleiksi.

Pelttarin mielestä olisi pelkästään hyvä, jos hyvinkin erilaisista taustoista tulevat ihmiset tekisivät esimerkiksi ilmastoaiheista journalismia tosissaan, tutkimustiedosta käsin.

"Pystyn aina perustelemaan sen, että voin tehdä työtäni hyvin ja silti olla esimerkiksi luonnon

puolella. Siinä ei ole ristiriitaa. Se ei tarkoita, etten haluaisi kuulla vastakkaisia mielipiteitä, eikä sitä, että minulla olisi jokin viimeinen totuus mistään asiasta."

Hänen mukaansa monipuolista ja rohkeaa journalismia tarvitaan, jotta poliittisesti ja kulttuurisesti vaikeistakin näkökulmista pystytään puhumaan.

"En luule oman toimintani vaikutuksista liikoja, mutta koen, että rikkaalla julkisella keskustelulla on paikkansa ja se voi vaikuttaa asioihin."

Sara Kelemen on tyytyväinen siihen, että journalismi nostaa esille asioita, joista ennen ei uskallettu puhua. Syrjityt vähemmistöt ovat nousseet uutisten kohteista tekijöiksi.

"Medialla on iso rooli siinä, miten monet asiat ovat menneet eteenpäin"

Sara Kelemen, 32, työskentelee Ylellä kolmansaamenkielisenä toimittajana. Vuonna 2019 hänet valittiin Ison-Britannian yleisradioyhtiö BBC:n sadan vaikutusvaltai-

simman ja innoittavimman naisen listalle. Perusteluna oli saamen kielen aseman edistäminen Suomessa.

Henkilöbrändeistä on tullut viime vuosina yhä olennaisempi osa journalismia. Siksi Kelemen on pohtinut, voiko toimittaja olla myös vaikuttaja. Hän kertoo hätkähtäneensä, kun jossain tituleerattiin häntä aktivistiksi.

"Olin siitä yllättynyt – itse näen aktivismin journalismin ulkopuolisena asiana."

Hän kuvailee olevansa ennemmin aktiivinen

toimittaja, joka tuo esiin saamelaisiin ja ihmisoi-
keuksiin liittyviä kysymyksiä.

"Työskentelen saamenkielisenä toimittajana vähemmistömediassa, jolla on oma lakisääteinen tehtävä – joku voi sanoa sitä aktivismiksi. Minulle se on ennen kaikkea journalismia."

Kun Kelemen seurasi saamelaiskäräjälakia koskevaa keskustelua sosiaalisessa mediassa vuonna 2022, hän pohti monesti, kirjoittaisiko siitä jotakin omassa somessaan. Hän päätti kuitenkin jättää kirjoittamatta.

"Enemmän toivon, että pystyn oman työn kautta vaikuttamaan ja tuomaan esiin faktatietoa asiasta kuin asiasta."

Kelemen tunnistaa omassakin työssään sen, että journalismiin kohdistuu paljon vaikuttamisyrittäjiä. Kritiikin saaminen on julkisessa työssä normaalia, mutta henkilöön kohdistuva vihapuhe ja hiljentämisyrittäykset ovat yhä yleisempiä. Esimerkiksi Kelemenyn kielij- ja ammatitaitoa on kommentoitu keskustelupalstoilla, ja hän kokee kohdanneensa myös jonkinlaista määrittämistä.

Poliittisen keskustelun polarisoituminen on tehnyt toimittajan työstä haastavaa, Kelemen sanoo. Syytöksiä agendajournalismista kuulee viikoittain.

"Kun nostetaan esiin vähemmistö, oli kyse sitten sukupuoli- tai seksuaalivähemmistöön tai alkuperäiskansaan kuuluvista ihmisistä, siitä tulee aina jonkinlaista valitusta."

Saamelaismediaa on Kelemenyn mukaan syytetty siitä, että se valitsee puolen.

"On valitettavaa, että usein saamelaismedian uutisointia katsotaan sillä silmällä, että toimittaja on tästä samaa mieltä, kun on tehnyt tästä asiasta uutisen."

Työssään Kelemen tukeutuu *Journalistin ohjeisiin*. Myös työpaikan arvot ja säännöt ohjaavat tekemistä ja lisäävät luottamusta omaan ammattimaisuuteen.

"Koen, että vaikka olisin eri mieltä, pystyn kirjoittamaan uutisen asiasta ottamatta kantaa. En itse ota kantaa, mutta annan äänen niille, jotka voivat ottaa."

Kelemen kertoo olevansa tyytyväinen siihen, että journalismi on aiempaa moniäänisempää ja ottaa esille asioita, joista ei ole ennen uskallettu puhua. Hän toteaa, että medialla on iso rooli siinä, että asiat ovat menneet eteenpäin.

"Ei tarvitse mennä kuin ihan muutama vuosikymmen taaksepäin ja nähdään, miten saamelaiset esitetään kurjana kansana, jonka kieli on kuolemassa."

Kelemen on huomannut, miten syrjityt kansat ja ihmiset ovat nousseet tekemisen kohteista tekijöiksi. Hän itsekin halusi toimittajaksi tuodakseen esiin saamelaisyhteisön sisältä nousevia tarinoita. Hän toteaa, että on todella tärkeää saada vastaanottaa uutisia omalla kielellään.

"Se on sellainen sydämen palo, joka saa itseni pysymään edelleen toimittajana. Koen ja tunnen suurta ylpeyttä siitä, että saan nostaa omasta yhteisöstäni asioita esille." ●

"Viisaampi väistää" – Journalisti selvitti, miten kolme lehteä otti kantaa ay-liikkeen ja hallituksen kiistaan

Manu Haapalainen, teksti ● Antti Yrjönen, kuva ● Heli Saarela, grafiikka

II SAK:laista ay-liikettä on syytetty ay-mafiaksi, ja siltä sen toiminta alkaa todella näyttää", kirjoitti *Iltalehden* **Mika Koskinen** kolumnissaan 19. tammikuuta.

Journalisti selvitti, miten *Iltalehti*, *Helsingin Sanomat* ja *Kaleva* ovat käsitelleet ay-liikettä ja **Petteri Orpon** (kok.) hallitusta työmarkkinatilannetta käsittelevissä pääkirjoituksissaan ja näkökulmakirjoituksissaan viime kesästä lähtien.

Tarkastelun kolmesta lehdestä *Iltalehti* on ay-liikettä kohtaan kriittisin ja eniten Orpon hallituksen linjoilla. *Iltalehti* käsitteli ammattiyhdistysliikettä näkökulmateksteissään aina kriittiseen sävyyn. Kritiikin aihe vaihteli. Talven edetessä ay-liikkeen työtaistelutoimet tuomittiin yhä selvemmin kohtuuttomiksi.

Orpon hallituksen toimia ja varsinkin tavoitteita *Iltalehden* teksteissä pidettiin oikeutettuina.

Tammi-helmikuussa, työmarkkinatilanteen kiristyessä, teksteihin tosin ilmaantui lisää näkökulmia. Syytä tilanteen kriisiytymiseen alettiin nähdä ay-liikkeen lisäksi myös hallituksessa.

"Pöydällä ei ole nytkään asioita, joista hallitus ja työmarkkinajärjestöt eivät voisi päästä sopuun", politiikan toimituksen esihenkilö **Juha Ristamäki** kirjoitti 2. helmikuuta.

Työmarkkinatilanteen osapuolia käsittelevät pääkirjoitukset ja näkökulmatekstit ajalla 20.6.2023 – 26.2.2024

	Myönteiset	Neutraalit	Kielteiset
Ay-liike			
Helsingin Sanomat	1	4	22
Iltalehti	0	0	11
Kaleva	4	1	6
Orpon hallitus			
Helsingin Sanomat	6	5	20
Iltalehti	13	4	4
Kaleva	2	0	11

Ammattiliitot osoittivat mieltään hallituksen työmarkkinatoimia vastaan senaatintorilla 1. helmikuuta 2024.

HELSINGIN SANOMIEN LINJAA luonnehtii ennen kaikkea kriittisyys sekä ammattiyhdistysliikettä että hallitusta kohtaan. Pääkirjoitussivulta heijastuu huoli siitä, miten molempien joustamattomuus ajaa Suomen talouden umpikujaan.

”Viisaampi väistää”, todettiin lehden pääkirjoituksessa 14. helmikuuta.

”Jos hallitus tarjoaa edes pientä vastaantuloa, ammattiliittojen on vaikeampi vaatia hallituksen antautumista.”

Pyrkimys tasapainoi luon osapuolien välillä näkyy myös sävyiltään neutraaleiksi tulkittujen juttujen *Iltalehteä* suuremmassa määrässä.

”Kelvollinen neuvottelutulos on paras tulos”, todettiin pääkirjoituksessa 26. syyskuuta.

Hesarin linja muuttui huomattavasti aiempaa ay-kriittisemmäksi 26. helmikuuta.

”Järjestöiltä tulleita neuvoja ei demokratiassa tarvitse noudattaa”, niittasi pääkirjoitus otsikolla *Poliittisten lakkojen rajoittaminen on perusteltua*.

VERTAILUN LEHDISTÄ VÄHITEN ay-kriittinen oli *Kaleva*, joka moitti ammattiyhdistyksiä näkökulmakirjoituksissaan vain hiukan useammin kuin kehui.

Vielä huomionarvoisempaa on, että kahdesta muusta lehdestä poiketen *Kaleva* ei löytänyt

Orpon hallituksen työmarkkinatoimista paljoakaan kehuttavaa. Kriitiikin aiheita löytyi sen sijaan kosolti.

27. tammikuuta *Kalevan* pääkirjoitus käsitteli talouspolitiikan arviointineuvoston raporttia hallituksen talouspolitiikasta.

”Työllisyysohjelmassa korostetaan yksipuolisesti työllistymisen kannustineiden poistamista”, *Kaleva* kirjoitti.

”Työpaikat ovat eri paikassa kuin työttömät.”

Kalevan mukaan ”hallituksen on kiristettävä myös verotusta, jos velkaongelma halutaan ratkaista”.

PETTERI ORPON HALLITUKSEN ja ammattiyhdistysliikkeen välinen kiista on vaikuttanut suomalaisten arkeen jo kuukausien ajan.

Journalisti luki tätä juttua varten *Helsingin Sanomien*, *Iltalehden* ja *Kalevan* näköislehdistä kaikki työmarkkinatilannetta koskevat pääkirjoitukset sekä muut lehtien omien toimittajien näkökulmatekstit Orpon hallituksen aloitusajankohdasta 20. kesäkuuta 2023 helmikuun viimeiselle viikolle saakka.

Muiden kirjoittajien tekstejä vertailuun ei otettu. Mukana eivät siis ole esimerkiksi mielipide-

sivujen lukijankirjeet, *Helsingin Sanomien Muut lehdet* -palsta tai *Iltalehden* muutamia kertoja työmarkkinakriisistä kolumnoineen Elinkeinoelämän valtuuskunnan johtaja **Emilia Kullaksen** ay-kriittiset tekstit.

Ajatuksena oli tarkastella lehtien omaa linjaa ja selvittää, ovatko lehdet ajankohtaisessa työmarkkinatilanteessa Orpon hallituksen vai ammattiyhdistysliikkeen linjoilla – tai kummankaan.

Mikään kolmesta lehdestä ei suosi erityisen kovia kärjistyksiä tai provosoivaa tyyliä – sanavalinnat ovat useimmiten varovaisia ja sävyiltään tulkinnanvaraisia. Sävyt tosin muuttuvat kärjekkäämmiksi työmarkkinatalven edetessä. Tekstien tulkinnat ovat jutun kirjoittajan.

Orpon hallituksen tärkeimpiin työmarkkinatoimiin kuuluvat lakko-oikeuden rajoittaminen, paikallisen sopimisen laajentaminen, irtisanomisten ja määräaikaistuuksien helpottaminen, työttömyys- ja sosiaaliturvan heikentäminen sekä ajatus ensimmäisen sairaspäivän palkattomuudesta.

Hallituksen esittämät työelämäheikennykset ovat Suomen historiassa ainutlaatuisen kovia. Hallitus on perustellut toimiaan Suomen heikolla taloustilanteella. ●

Palkittua kuvajournalistia Donald Weberiä kiinnostavat piiloon jäävät tarinat

Seblewongel Tariku, teksti • Miikka Pirinen, kuva

Donald Weber on raportoinut kuvajournalistina muun muassa Ukrainasta ja Venäjältä. Hänet on palkittu kahdesti World Press Photo -kisassa.

Donald Weber, 50

- Valokuvaaja ja valokuvauksen apulaisprofessori Aalto-yliopiston Taiteen ja median laitoksella.
- Aloitti uransa valokuvaajana vuonna 2001. Työskennellyt muun muassa *The Globe and*

Mail -lehdelle, *The Guardianille*, *The New York Timesille* sekä *Newsweekille*.

- Raportoinut kuvajournalistina konfliktialueilta ympäri maailmaa sekä erityisesti entisistä neuvostotasavalloista.

- Julkaissut neljä valokuvateosta ja pitänyt useita näyttelyitä. Palkittu lukuisissa kuvajournalismikisoissa, muun muassa World Press Photo -kilpailussa. Toiminut myös tuomarina samassa kilpailussa.

Vaikka Suomi on pieni maa, kuvajournalistien yhteisö on suurempi kuin odotin, ja siitä välittyvä tunne keskinäisestä kunnioituksesta ja perinteistä”, **Donald Weber** sanoo.

Kanadalainen Weber on palkittu valokuvaaja ja valokuvauksen apulaisprofessori Aalto-yliopistossa. Suomessa hän on asunut vuoden ajan. Hiljattain Weber osallistui Lahdessa pidettyyn kuvajournalismin konferenssiin ja vaikutui näkemästään.

”Valokuvajournalisteilla on täällä elinvoimainen yhteisö.”

Weber on myös yksi Kuvajournalismi 2023 -kilpailun tuomareista yhdessä **Helen Korpakin** ja **Mia Halmin** kanssa. Tuomaristo kokoontui helmikuussa valitsemaan parhaat kuvat noin 70 osallistujan töiden joukosta. Voittajat julkistetaan huhtikuussa.

Tuomaristo korosti valinnoissaan kuvien toteutusta ja kuvaajan valitsemia kertomusta, Weber kertoo.

”Keskityn siihen, miten tarina tunnistetaan ja esitetään esteettisesti. Tärkeää oli myös tasapaino journalistisen integriteetin ja henkilökohtaisen ilmaisun välillä”, Weber sanoo.

Weber on aiemminkin toiminut tuomarina monissa kuvajournalismin kilpailuissa, kuten World Press Photo -kilpailussa. Myös hänet on palkittu samassa kilpailussa kahdesti.

VALOKUVAJOURNALISTIEN ON Weberin mukaan kyettävä tuottamaan oma näkökulmansa juttuihin, aivan kuten toimittajat tekevät.

”Joskus kuvajournalistit ohittavat vähemmän tunnetut tarinat, koska valtavirtassa olevat kertomukset ovat niin houkuttelevia. Siksi olen itse erityisen kiinnostunut valokuvaajista, jotka paljastavat rakojen väliin piilotettuja tarinoita.”

Weber kertookin olleensa hieman pettynyt siihen, että kuvajournalismikisaan lähetetyistä kuvista merkittävä osa keskittyi vaaleihin ja rajakriisiin.

”Me olimme tuomaristossa hieman yllättyneitä siitä, että lähestymistapa tuntui kallistuvan politiikkaan.”

Kokonaisuutena hän arvioi kuitenkin kilpailutöiden tasoa hyväksi.

VOUNNA 2022 WEBER perusti yhdessä kuvaajakollegoidensa, brittiläisen **Chris Nunnin** ja ukrainalaisen **Kateryna Radchenkon** kanssa *The Information Front* -hankkeen. Sen tarkoitus oli vahvistaa ukrainalaisten ääniä kansainvälisesti sen jälkeen, kun Venäjä hyökkäsi Ukrainaan.

Weber asui itse Ukrainassa 12 vuotta. Hän seurasi kuvajournalistina muun muassa oranssia vallankumousta vuonna 2004.

Kun Venäjän hyökkäys kaksi vuotta sitten alkoi, Weber kertoo kokeneensa olonsa avuttomaksi seurattaessa tilannetta ulkopuolelta.

”Sain lähes päivittäin sähköposteja kansainvälisiltä toimittajilta, jotka pyysivät ukrainalaisia yhteystietoja. Yksi syy aloittaa *The Information Front* oli luoda yhteys ukrainalaisten valokuvaajien ja kansainvälisen yleisön välille”, Weber sanoo.

The Information Front on julkaistu painettuna lehtenä. Helmikuussa 2023 siitä julkaistiin myös *The Financial Times* Magazinen liite. Kolmas julkaisu oli kirja, johon liittyy myös Brysselissä esillä oleva valokuvanäyttely.

The Information Front tarjoaa ukrainalaisille kuvaajille taloudellista tukea, jotta nämä voivat jatkaa työtään. Weberin mukaan projekti on vailla pysyvää rahoitusta, ja siksi sen jatko on epävarma.

”Haasteista huolimatta projekti toimii tärkeänä historiallisena arkistona ja heijastaa Ukrainan kestävyyttä kriisin keskellä”, Weber sanoo.

Weber toivoisi mediayhtiöiden arvostavan ja tukevan etenkin ukrainalaisten valokuvaajien työtä. Liian usein heidän odotetaan työskentelevän vaarallisilla alueilla pikkupalkkioilla. ●

JOURNALISTIIKAN TYÖELÄMÄPROFESSORI lukuvuodelle 2024–2025

Tampereen yliopiston Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunnassa (ITC) on haettavana journalistiikan työelämäprofessorin tehtävä ajanjaksolle 1.8.2024–30.6.2025.

Haemme työelämäprofessoriksi omalla alallaan kokenutta journalistia. Asiantuntemus voi olla laajasti journalismin eri alueilta, kuten esimerkiksi:

- journalismin teknologisoituva, kansainvälistyvä ympäristö (tekoäly, yleisöanalytiikka, alustat, kuvalogistiikka)
- journalismin yhteiskunnallinen rooli ja ammatin periaatteet (itsesääntely, lähdesuhteet, yleisövuorovaikutus)
- journalismi globaalin ja lokaalin tiedon etsijänä ja jalostajana (tutkiva journalismi, datajournalismi, kuvajournalismi, kirjeenvaihtajat, paikallistoimittajat)

Journalistiikan työelämäprofessorin tehtävä edellyttää:

- Käytännöllistä perehtyneisyyttä tehtäväalaa, mikä osoitetaan vahvoilla journalistisilla näytöillä.
- Kykyä antaa journalistiseen toimintaan liittyvää opetusta. Opetuksessa käytettävät kielet ovat suomi ja/tai englanti.
- Tehtävän edellyttämiä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja.

Valinnassa painotetaan erityisesti työsuunnitelmaa, johon tulee sisältyä yksilöity opetussuunnitelma.

Hakuaika päättyy 5.4.2024 klo 23.59.

Yliopiston <http://tuni.fi/toihin> -sivustolla avoimet työpaikat -osiossa löytyy tarkempaa tietoa tehtävän vaatimuksista, luonteesta ja palkasta sekä hakemuksessa vaadituista liitteistä.

Tehtävän sisältöä, toimenkuvaa ja työsuunnitelmaa koskevat tiedustelut:

Viestintätieteen yksikön päällikkö
Marko Ala-Fossi,
marko.ala-fossi@tuni.fi,
040 190 4149

Hakuprosessia koskevat tiedustelut:
HR-asiantuntija
Teuvo Moilanen
teuvo.moilanen@tuni.fi

Pasi Toivonen lähti puolisonsa Merja Määttäsen kanssa töihin Keniaan. Pesti Ylen Afrikan-kirjeenvaihtajana oli aluksi viedä yöunet.

● Päivi Arvonen, teksti ja kuvat

Pasi Toivonen ja Merja Määttäsen kävelevät kotikadullaan Nairobien Westlandsin kaupunginosassa Keniassa. Vastaan tulee tuttuja, joiden kanssa vaihdetaan kuulumiset. Hedelmä- ja leikkokukkaostokset hoituvat kadunkulman kojujen tutuilta kauppiailta. Seitsemällä eurolla saa valtavan kimpun kukkia. Niitä tuodaan Keniasta myös Suomeen. Esimerkiksi Naivashan kaupungissa tuotetaan reilun kaupan ruusuja.

”Juttuni Naivashan ruusuista on ollut yksi Suomessa eniten kiinnostaneista jutuistani, mutta se oli poikkeustapaus”, Pasi Toivonen kertoo.

”En tee journalismia vain siitä, mitä Suomi tai suomalaiset tekevät Afrikassa. Ei riitä, että minä katson Afrikkaa suomalaisin silmin. Tehtäväni on näyttää, miltä maailma näyttää afrikkalaisin silmin.”

Toivonen ja Määttäsen muuttivat Keniaan huhtikuussa 2022. Kahden vuoden työkomennus päättyy maaliskuun lopussa.

”Olen erittäin iloinen, että Yle perusti kirjeenvaihtajapestin tänne ja vielä iloisempi, että minut vielä 61-vuotiaana valittiin tehtävään”, Toivonen sanoo.

Merja Määttäsen jäi kahden vuoden vapaalle viestintäjohtajan työstään Kehitysvammaisten Tukiliitosta.

”Tuntui hyvältä saada nähdä maailmaa eri perspektiivistä. Täällä olen työskennellyt

freelancerina lähinnä suomalaisille aikakauslehdille – ja rakastunut ammattiini uudella tavalla. Toimittajan työ antaa mahdollisuuden tyydyttää luontaista uteliaisuuttani ja rikkoa kuplia”, Määttäsen sanoo.

Hän on käsitellyt tunteitaan Keniaa ja Afrikkaa kohtaan myös *Viileät vedet* -blogissaan.

”Tehtäväni on näyttää, miltä maailma näyttää afrikkalaisin silmin.

Pasi Toivonen, Ylen Afrikan-kirjeenvaihtaja

TOIVONEN JA MÄÄTTÄNEN OLIVAT juurtuneet Tampereelle, eivätkä olleet aiemmin asuneet ulkomailla. Määttäsen oli käynyt Afrikassa muutamia kertoja työ- ja lomamatkoilla, Toivosen kokemus Afrikasta ja Keniasta ulottuu 1980-luvun puolivälistä lähtien tehdyille työmatkoille.

Kirjeenvaihtajuus ja kirjoittaminen jännittivät aluksi Toivosta, joka oli tehnyt pitkään tv-työtä *Ajankohtaisen kakkosen* ja *Yle Perjantain* tuottajana.

”Olen joutunut opettelemaan paljon uusia asioita. Nyt kirjoitan, kuvaan, leikkaan, teen radiota ja televisiota. On hienoa, että olen

saanut kehittää ja uudistaa uutiskerrontaa. Tuntuu hyvältä, että tällainen eläkeikäinen pappi on ollut taas eturintamassa.”

Toivonen myöntää kokeneensa alussa suurituspainetta. Miten ottaa haltuun valtavan maanosa – 54 maata, 1,3 miljardia ihmistä. Pitäisikö tietää kaikesta kaikki?

”Itse loin paineet itselleni. Meni yöunet ja olin vaarassa uupua. Sitten ymmärsin, että riittää, kun vain teen oman version kirjeenvaihtajuudesta.”

Toivonen on saanut työstään kiitosta. Hänen tekemänsä reportaasi ugandalaiselta metallimusiikkifestivaalilta sai kunniamaininnan Kehitysjournalismin palkinto-kisassa.

Työn vastapainona Toivosella ja Määttäsellä on Nairobissa ollut tanssi. Yhteinen kilpatanssiharrastus jäi Suomeen, mutta Nairobista löytyi tanssisali ja loistava tanssiyhteisö, jossa tanssitaan pari kertaa viikossa afrotanssia popmusiikin tahtiin.

Jos se olisi mahdollista, he ottaisivat Empire Dance -tanssipurukan mukaansa Suomeen.

Henkireikiä ovat olleet myös viiden minuutin ajomatkan päässä kodista sijaitseva Karuran metsä sekä kotitalon kuntosali.

”Turvallisuus mietitytti alussa paljon. Kokemus on ristiriitainen; ihmiset ovat valtavan ystävällisiä ja avuliaita, mutta silti vaarat ovat todellisia, eikä pimeässä ole turvallista kävellä kadulla”, Määttäsen kertoo.

Kadulla etenkin pimeällä on iso riski jou-

Merja Määttänen ja Pasi Toivonen ovat olleet pariskunta yli 30 vuotta. Keniassa he toimivat toinen toistensa tuottajina ja mentoreina. Määttänen on myös kuvannut joitain Toivosen Ylen uutisjuttuja. Pariskunnan kotikadun pikkukojujen kasvikset, hedelmät ja kukat ovat lähellä tuotettuja ja edullisia.

tua ryöstetyksi. Turvallisuutta lisää se, että on liikkeellä paikallisten kanssa.

Määttänen ja Toivonen kokevat arvostuksensa suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa kohtaan syventyneen. Jos köyhien ja rikkaiden välillä on syvä kuilu, se tuottaa turvatomuutta heidän mukaansa kaikille.

RISTIRIIDAT OVAT KENIAN arjessa monella tavalla läsnä. Suomessa Afrikka tunnetaan lähinnä kurjuuden, köyhyyden ja katastrofien maanosana.

Toivonen ja Määttänen arvioivat, että suomalaiset tietävät Afrikasta vähän, ja monet eivät hahmota, miten tärkeä maanosa on geopoliittisesti. Keniassa on köyhyyttä, mutta myös paljon innovatiivisuutta ja vireyttä.

"Ihmiset ovat sinnikkäitä ja päättäväisiä, täällä tehdään eikä turhia vikistä", Määttänen sanoo.

Ihmisten kohtaamiset ovat olleet molempien työssä parasta. Jäänrikkोजना on toimi-

Ylen Afrikan-toimisto on sijainnut Pasi Toivosen kotona sekä tien päällä mitä moninaisimpien kulkupelien, kuten mopotaksien kyydissä.

nut swahili, jonka alkeita pariskunta on opiskellut.

"Swahili on kiva ja hauska kieli. 'Pasi' tarkoittaa swahiliksi silitysrautaa, mistä on syntynyt paljon hauskoja tilanteita", Toivonen kertoo.

Köyhyys ja rikkaus elävät Nairobissa limitäin ja lomittain. Kadulla etenkin ulkomailaiselta pyydetään jatkuvasti rahaa.

"En koskaan anna kadulla rahaa. Eikä Yle maksa haastateltaville, mutta usein annan jotain pientä lähtiessäni kiitokseksi ihmisten ajasta", Toivonen sanoo.

Toivonen ja Määttänen ovat löytäneet Keniasta "uuden globaalin etelän", jonka asukkailla on uudenlainen afrikkalainen itsetunto.

"Meidän suomalaisten ja länsimaalaisten pitää ymmärtää, ettei Afrikka halua enää Euroopasta sormi pystyssä -neuvoja, vaan tasaveroista yhteistyötä ja kumppanuutta", Toivonen kiteyttää. ●

De bästa tipsen kommer från personer inne i organisationer som vill lyfta fram ett missförhållande eller från människor som gått igenom något svårt och vill förhindra att andra ska uppleva samma sak, säger de grävande journalisterna Minna Knus-Galán och Patrik Skön.

När journalister är desperata människors sista halmstrå

Lina Laurent, text ● Cata Portin, foto

"På 1990-talet gjorde jag ett program om bostadslösa. En av dem jag filmade fick bostad dagen efter att programmet sänds. Inte hade jag något emot det men visst var det konstigt att han hoppade tusentals platser i bostadskön bara för att han ställt upp på en tv-intervju", säger Patrik Skön.

Patrik Skön är grävande journalist på Svenska Yle. Han och kollegan **Lukas Rusk** samt **Minna Knus-Galán**, som jobbar på finska Yles granskande *MOT*-redaktion, har lovat diskutera tips och hur man som journalist hanterar olika människor som vill ha hjälp eller hjälpa andra genom journalistiken.

Jämfört med läget på 1990-talet tycker

Skön att någonting förändrats. Stödsystemen har blivit mer komplicerade och många som kontaktar Svenska Yles grävredaktion har exempel som handlar om social- och hälsovårdstjänster.

"Allmänt är det ofta människor som inte har så stora inkomster eller personer med invandrarbakgrund – de kan befinna sig i väldigt svåra situationer", säger Rusk.

Vi journalister behöver de här människorna som är jättedesperata och de behöver oss. Det är egentligen ganska hemskt.

Lukas Rusk, journalist

Skön tror att fallen som gäller välfärds-tjänster hänger ihop med en större bild. Många har vuxit upp med tanken om att Finland är en välfärdsstat där samhället tar hand om de svagaste.

"När de sedan konfronteras med välfärdsstatens gränser är de ganska chockade. Varför har jag inte rätt till en viss tjänst eller ett visst stöd? Varför får mitt barn inte den terapi som läkaren föreslår?" säger Skön.

SVENSKA YLES GRÄVREDAKTÖRER hittar ofta sina case via egna kontakter eller människor som kontaktar redaktionen eller redaktörerna direkt. Det finns också en allmän digital tipslåda som får en stor mängd tips av väldigt varierande slag.

MOT:s redaktion får väldigt mycket tips. Till tipstelefonen, som nyligen togs i bruk, ringer 10–20 personer per dag. Till samma telefon kommer tips också via Whatsapp, Signal och som sms – kring 20 meddelanden per dag. Ytterligare tips skickas in via Instagram och förstås också via redaktionens e-post och reportrarnas personliga e-post. Det kan med andra ord handla om flera hundra tips varje vecka, till en redaktion som årligen gör kring 30 program plus tiotals webbartiklar med tillhörande tv- eller radioinslag.

Ett speciellt fenomen som Knus-Galán och hennes kolleger på *MOT* upplevt är att myndigheter uppmanat människor att kontakta *MOT*.

"Vi får också ganska ofta höra att personerna uppmuntrats, av övervakande myndigheter, att kontakta *MOT* – för att myndigheterna inte själva har resurser att ta tag i ett ämne. Det berättar en hel del om vårt samhälle."

Men hur bemöter man en människa som tar kontakt, en person som ibland befinner sig i ett tillstånd av desperation efter att ha gått igenom olika myndighetsinstanser? Börja med att lyssna, är rådet. Skön säger att de som tar kontakt vill bli tagna på allvar och bemötas med respekt.

"Så kan vi bemöta dem, men vi kan inte alltid bekräfta deras berättelse och föra ut den på en offentlig plattform."

Till den som ringer ger Knus-Galán aldrig några löften. Hon säger att redaktionen får

många tips och lovar ta upp frågan på idémötet som hålls varje vecka.

"Men sen måste man ju hitta de där pärlorna. Det finns ju också bra tips i den där massan och det är det som är det svåra."

HUR GÖR MAN DÅ FÖR att hitta pärlorna? Enligt Knus-Galán gäller det att lyssna, ofta ganska länge och sedan sälla fram det som har samhällelig relevans.

"Jag kan säga att jag förstår att det här är ett stort problem för dig personligen men att det kanske inte är av samhälleligt intresse."

Rusk beskriver sig som en världsförbättrare som drivs av rättvisepatos.

"Jag tror att det har syntts i min journalistik och jag skriver ganska mycket just om sådana ämnen där människor hamnat i pisset. Jag vill tro på människan."

Men visst märker han ganska snabbt om samtalet är journalistiskt relevant eller inte.

"Det första tecknet är att människan pratar och pratar och du inte kan ställa en fråga", säger Rusk.

Skön konstaterar att telefonsamtal som räcker över en timme sällan ger något nytt. Han försöker få personen att berätta om det finns dokument, om de kan träffas på riktigt och om personen kan tipsa om andra han kan tala med.

"En varningsflagga är då det börjar komma allt mer irrelevanta detaljer: 'Läkaren hade en viss parfym', 'den natten sov jag dåligt' ... då försöker jag leda tillbaka samtalet till kärnan. Vad hände? Vad är problemet?"

Rusk har högre tröskel för att avbryta samtalet.

"En viktig del av den grävjournalistiska processen är att upprätthålla eller att få förtroende och då måste man kanske lyssna på parfymgrejerna först", säger han.

Rusk säger att han också tänker på frågan om olika case ur ett filosofiskt perspektiv.

"Vi journalister behöver de här människorna som är jättedesperata och de behöver oss. Vi vill ha case som varit med om de här riktigt hemska sakerna fast det ibland är snudd på socialporr. Och de här människorna vill få till stånd en förändring eller att deras sak ska gå framåt. På något sätt är det lite hemskt."

EN DEL AV DEM som tar kontakt med journalister mår väldigt dåligt. Knus-Galán har varit med om personer som hotar att skada sig själva om de inte får hjälp.

"Det är jättejobbigt. Då har jag lyssnat och det är kanske det viktigaste i den situationen. Och ibland försökt få dem att söka annan sorts hjälp."

Skön konstaterar att det förstås finns dem som blir besvikna och anser att journalisten är ytterligare en person som inte tar dem på allvar.

"Men min roll är journalistens. Det är inte en terpitjänst eller samtalsterapi", säger Skön. ●

Så sällar du fram de relevanta tipsen

- Lyssna och ställ frågor. Visa respekt för den som kontaktat dig. Ställ frågor och följdfrågor för att avgöra om det finns ett samhälleligt intresse eller ett missförhållande som är journalistiskt intressant?
- Vilken är kontexten? Handlar det om maktmissbruk, olagligheter eller något annat? Sätt ord på kärnfrågan.
- Vilka bevis finns det? Dokumentation, inspelningar, bildbevis, offentliga handlingar, andra handlingar eller vittnesmål.
- Ställer tipsaren upp på intervju? Och känner tipsaren andra i samma situation? Ifall personer ställer upp med namn och bild har det starkare genomslag än om de är anonyma.

Råden gavs av Minna Knus-Galán, Lukas Rusk och Patrik Skön

Identisk oro för public service i Finland och Sverige

Marcus Floman, text ● Heli Saarela, foto

Lika som bär – sådan är oron både i Finland och Sverige när det gäller framtiden för public service. Väldigt lika varandra är även de högerpartier som riktar den hårdaste kritiken mot public service – samma partier är också regeringsbärande i de två grannländerna.

Just nu arbetar en parlamentarisk arbetsgrupp i Finland bland annat med Yles uppdrag och finansiering – arbetsgruppens arbete ska presenteras före midsommar.

”Det vore ytterst problematiskt om politikerna alltför starkt går in för att begränsa Yles uppdrag. Politiker ska inte sätta gränser för vad public service ska göra”, säger **Jenny Stenberg-Sirén**, universitetslektor i journalistik vid Svenska social- och kommunalhögskolan.

HOTET OM EKONOMISKA nedskärningar av public service i Norden har varit aktuellt under lång tid. I februari fick de anställda på Sveriges Radio (SR) höra nyheten att 180 tillsvidare-tjänster avslutas på SR.

I Finland har både Samlingspartiet och Sannfinländarna under sitt första år vid makten utmärkt sig med upprepade krav på nedskärningar i Yles finansiering.

Hösten 2022 föreslog partierna i sina skuggbudgetar en nedskärning på 22–26 procent av Yles budget.

”Det här skulle vara en enorm nedskärning och i linje med vad Danmarks radio (DR) tvingades göra för några år sedan”, påminner Stenberg-Sirén.

”En så stor nedskärning innebär en radikal förändring i utbudet. Det man ofta glömmar är att public service sysselsätter många små företag i mediebranschen och frilansare som jobbar inom musik och drama. En nedskärning av Yles finansiering skulle få negativa ringar på vattnet i många branscher.”

I Danmark skar den dåvarande högerregeringen åren 2018 och

2022 ner 20 procent av DR:s budget. Totalt fick 500 anställda sparken.

Stenberg-Sirén blir ändå inte förvånad om Yle i slutändan tvingas spara eftersom regeringen drivit igenom sparpaket inom så många andra sektorer.

På tal om sparkraven och kritiken mot public service vill Stenberg-Sirén lyfta ytterligare en viktig poäng.

”Speciellt vissa högerpartier är emot public service för att de inte vill ha den typen av journalistisk granskning av den egna verksamheten.”

ÄVEN I SVERIGE PÅGÅR en parlamentarisk utredning över public service. Svenska forskare har också uttryckt oro för sparkrav och följderna de kan få för innehållet.

Den kommitté som ska reglera sändningstillståndet för Sveriges Television (SVT), Sveriges Radio (SR) och Utbildningsradion (UR) ska vara klar med sitt arbete till Val-

borg. Det är en standardprocedur att regeringen i Sverige ger förslag inför varje ny tillståndperiod, men nu har den tidigare konsensusen om en bred public service brutits.

”Den politiska utvecklingen har gjort att public service blivit mer kontroversiell. Sverigedemokraterna har en väldigt skeptisk, bitvis direkt fientlig inställning till public service som praktik. Moderaterna har sedan tidigare velat se en smalare public service. Därför finns det en stor osäkerhet om vad public service-kommittén ska komma fram till”, säger **Jesper Strömbäck**, professor i journalistik och politisk kommunikation vid Göteborgs universitet.

Strömbäck lyfter fram att Sverigedemokraterna i motioner och utspel hävdar att public service är partiskt trots att bred akademisk forskning visar att SVT, SR och UR uttryckligen är partipolitiskt opartiska. Bolagen uppfattas också av allmänheten i hög grad som oberoende och opartiska – i alla grupper utom just

bland Sverigedemokraterna och personer på högerkanten.

Public service-mediernas demokratiska funktion – att ge allmänheten verktyg att fatta informerade beslut i samhällsfrågor – står också på spel om mediernas uppdrag blir alltför smalt.

”Om man avlövar public service så kommer de kommersiella medierna inte att fylla vakuumet – det finns ingen ekonomi i det. Om public service endast ska leverera sådant som kommersiella medier inte sysslar med, som information om politik och samhälle, då blir public service mer ett medium för informationsselektion”, säger Jesper Strömbäck.

Men denna ”informationsselektion” klarar sig enligt Strömbäck rätt bra ändå. Enligt honom är en av public service-mediernas viktigaste uppgifter att nå ut till helt andra grupper.

”De ska nå ut till dem som är mindre intresserade och mindre motiverade att informera sig och följa med i politik och samhälle.” ●

En nedskärning av Yles finansiering skulle få negativa ringar på vattnet i väldigt många branscher, säger Jenny Stenberg-Sirén, universitetslektor i journalistik vid Svenska social- och kommunalhögskolan.

Därför är det farligt när hatet mot public service ökar

Sommaren 2017 jobbade jag ett halvår på Sveriges radio, dit jag hoppade över från Yle. Det var från ett public service-bolag till ett annat, men det fanns stora skillnader.

Det första jag märkte var att man såg betydligt noggrannare på objektivitetskravet i Sverige än i Finland. Att en anställd skulle ställa upp i val och sedan komma tillbaka och jobba som reporter, för att inte tala om politisk reporter, skulle ha varit helt otänkbart. Har du bekant politisk färg är du bränd och kan inte jobba för public service längre.

Objektivitetskravet sträckte sig också till de sociala medierna. Jag minns att jag skrev en smutt ironisk tweet om **Donald Trump**, och strax knackade chefen på dörren och bad mig radera den.

Ibland ter sig den nästan skenheliga objektiviteten lite absurd. I ett reportage jag gjorde för sporten på TV var inledningsbilden huvudpersonens – en löpare – fot som tog ett steg och sprang iväg. Den var vi tvungna att byta ut, för man såg vilket märke skon hade. Public service får inte göra reklam. Syns det stora varumärken i bild så blurras de i Sverige, men inte i Finland.

NÄR JOURNALISTER PÅ SR eller SVT skriver något på sociala medier följs det alltid av en brasklapp: det finns andra bra sådana här också. Har en vän gett ut en bok och man postar en bild från utgivningsfesten: det finns andra bra författare också. Har man ätit en speciellt god fastlagsbulle: det finns andra bra caféer också. Allt för att undvika att journalisten verkar vara partisk.

Men det finns ett stort allvar bakom de nästan smått

komiska brasklapparna. Inga vapen ska ges till public service-hatarna – och de är många i Sverige.

Speciellt sommaren 2017 gick hatet mot public service hett i sociala medier och var på en helt annan nivå än jag någonsin upplevt i Finland. Ett organiserat public service-förakt banar väg för ett politiskt klimat där det är okej att skära ner i public service.

Hatet på sociala medier kan vara ett tecken på att det snart finns en politisk grogrund för större nedskärningar.

I Sverige fick SVT i slutet av året nedskärningskrav på knappa 20 miljoner euro och i början av året fick SR spar-krav som leder till att 180 tjänster försvinner och många program läggs ner.

Också i Finland har hatet mot public service blivit allt tydligare under de senaste åren. Kritisera får man förstås, det är allas rätt eftersom vi alla betalar för det. Hatet på sociala medier kan ändå vara ett tecken på att det snart finns en politisk grogrund för större nedskärningar.

Ett stympat Yle är hela folkets förlust. Men det finns självklart många andra bra mediebolag också.

Liselott Lindström ● Skribenten
är frilansjournalist.

MEDIENYHETER

Hbl leds utan vd – Bonnier äger nu de flesta finlandssvenska dagstidningarna

Efter att Bonnier News blev majoritetsägare i Hufvudstadsbladet Ab förra sommaren har bolaget ställts inför stora förändringar. Den senaste är att vd-posten upphör att existera och **Anna Hellerstedt**, som lett bolaget sedan 2018, slutar. Hennes jobb sköts framöver dels av chefredaktör **Kalle Silfverberg** i Helsingfors och dels i Sverige.

"Att ha tidningar som är chefredaktörsdrivna men som i övrigt förlitar sig på gemensamma funktioner är standard och en modell som visat sig fungera bra", säger Silfverberg, som kände till att förändringen var på kommande redan då han rekryterades i våras.

Hbl är Bonnierkoncernens första dagstidning utanför Sverige. Att ledningen nu finns i Sveri-

ge kommer enligt Silfverberg inte att påverka det redaktionella arbetet.

"I administrationen kan det finnas frågor som är specifika för Finland, något som inte kan skötas centralt på samma sätt som på Bonnier News i övrigt. Men det är undantag som vi löser på bästa sätt sen."

I och med förändringen sparas en ansevärd summa in i form av vd:ns lön. Hellerstedts förvärvsinkomst 2022 var drygt 180 000 euro.

Dagens Nyheters chefredaktör **Peter Wolodarski**, som numera är styrelseordförande i Hufvudstadsbladet Ab, understryker den ekonomiska faktorn i integrationen med Bonnier.

"Det är viktigt för det journalistiska oberoendet att **Husis** har ordning på sin ekonomi, det är min egen mycket handfasta erfarenhet från DN."

Hufvudstadsbladet Ab har nyss avslutat omställningsförhandlingar där sex tjänster inom utvecklingsavdelningen slopades. Wolodarski kan inte lova att det inte upprepas de närmsta åren.

"Ingen i mediebranschen kan ställa ut något sådant löfte med tanke på hur turbulent omvärlden är. Värt att notera är att **Husis** redaktion precis gjort klart med en nyanställning – så ser det inte ut på så många tidningar just nu."

I slutet av februari kom nyheten att Bonnier News köpt även HSS Media, som ger ut **Vasabladet**, **Österbottens Tidning** och **Syd-Österbotten**.

Av de finlandssvenska dagstidningarna på fastlandet är det nu endast **Åbo Underrättelser** som inte ägs av Bonnier.

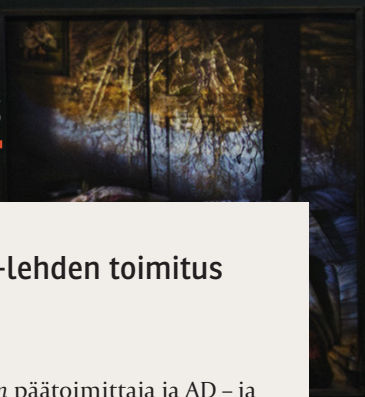
Hanna Nordenswan

Työssä

FOKUS

Kristiina Haaga on Kamera-lehden toimitus

Nina Erho, teksti ● Meeri Utti, kuva

Kristiina Haaga on Kamera-lehden päätoimittaja ja AD – ja ainoa kuukausipalkkainen työntekijä. Työyhteisöä hän kaipaasi etenkin aivoriihiin ja debatointiin lehdenseen ratkaisuihin.

”Vaikka toinen sitten sanoisi, että älä nyt noin tee, voi olla, että tekisin silti. Mutta tulisi vähän mielipidevaihtoa”, Haaga sanoo.

Toisaalta hän on oppinut keräämään ideoita ja näkemyksiä muualta ympäriltään.

”Käyn alan tapahtumissa korvat höröllä. Juttelen valokuvaaja-, graafikko- ja AD-tuttujeni kanssa ja kuulostelen lukijoiden toiveita. Lehdellä on toimitusneuvosto ja laaja freelancekunta.”

Haaga tuli Kameraseuran julkaiseman aikakauslehden AD:ksi vuonna 2018. Silloin Kamera-lehti ilmestyi yhdeksän kertaa vuodessa, ja sillä oli myös erillinen päätoimittaja. Nykyään se ilmestyy kuudesti vuodessa.

”Rakastan typografiaa, värejä ja journalismia, ja tykkään työstäni valtavasti – mutta sitä on liikaa. En ehdi kaikkea mitä pitäisi, esimerkiksi hoitaa markkinointia.” ●

Kristiina Haaga harrastaa ravihevosiä, korttien askartelemista ja kävelemistä. Kuvauspaikan hän valitsi valokuvan ammattilaisen silmin. ”Niin hienoja töitä, upea tila, mielenkiintoinen ripustus, sopivan värinen seinä. Ja Kamera-lehteen tuli juttu tästä Marja Pirilän näyttelystä Helsingin Taidehallissa.”

Ville Eloranta ● Kirjoittaja on Helsingin Sanomien kielenhuollosta vastaava toimittaja.

Rasittavankin kielikonservatiivin palaute voi toisinaan osua oikeaan

Utelaisuus saavuttaa joskus masokistisia piirteitä. Sain huomata tämän, kun avasin äskettäin lehtijutuillani oven kielikonservatiiveille.

Kymmenen vuotta sitten suomen kielen lautakunta päätti hyväksyä yleiskieleen *alkaa tehdä* -rakenteen rinnalle *alkaa tekemään* -rakenteen. Aikojen saatossa liki myyttiseksi kohonneen suosituksen lavennus sai monet raivostumaan lautakunnalle, vaikka alkuperäisen ohjeen tiukkuutta oli vaikea perustella ja suuri osa kansasta käytti jo valmiiksi *alkaa tekemään* -muotoa.

Merkkipäivän alla halusin kirjoittaa *Helsingin Sanomiin* asiasta yksityiskohtaisesti. Samalla tiesin kieli-kiistojen heräävän uudelleen henkiin – varsinkin kun jutun yhteydessä oli kysely siitä, mitkä kieliasiat ovat lukijoille pyhiä.

Sähköposteja tuli kymmeniä ja kyselyvastauksia noin 230. Valtaosassa niistä harmiteltiin kielen muutosta. Moni oli yhä tuohduksissaan *alkaa tekemään* -asiasta.

Kielen muutokseen liittyvä kiukkuisuus on edelleen vahvasti läsnä toimittajien saamassa lukijapalautteessa. Osa palautteesta suhtautuu kieleen tarpeettoman jyrkästi, mutta osassa on vinha perä: paikoin lauseista todella unohtuu omistusliitteitä tai verbiä on taivutettu yleiskielen ohjeiden vastaisesti.

Jotkut työkaverit suhtautuvat ärhentelijöihin välinpitämättömästi tai hieman ivallisesti. Tunnenkin eräänlaista surua siitä, että useat palautteen antajat ovat sosiaalisesti hieman heikkolahjaisia eivätkä siksi saa sanomaansa perille. Huonot käytöstavat eivät aina tarkoita, että palautteen sisältökin olisi huonoa.

Suomalainen kielenhuolto on menossa kohti suuria linjoja: selkeyttä ja tekstilajien ymmärrystä. Niitä on kuitenkin mahdoton rakentaa ilman jonkinlaista käsitystä sujuvan yleiskielen yksityiskohdista. Vanhan ajan niuhot ovat ehkä katoava laji, mutta heitäkin kannattaa välillä kuunnella.

TUTKITTUA

Media ei haasta numeroiden valtaa

Journalisteilla on vaikeuksia analysoida poliittisesti tärkeiden lukujen taustoja. Tämä heikentää julkisen keskustelun laatua.

Näin paljastaa Helsingin Sanomien Säätiön rahoittama tutkimus, jossa joukko suomalaisia yhteiskuntatieteilijöitä analysoi numeroiden roolia politiikan journalismissa. Tutkimustulokset julkaistiin *Media & viestintä* -lehdessä.

Tutkimus keskittyy selvittämään numeroiden käyttöä perhe- ja työllisyyspolitiikkaa koskevassa journalismissa. Tutkimusta varten analysoitiin 330 artikkelia *Helsingin Sanomista* vuosilta 2015–2021.

Tutkijat käyttävät artikkelissa käsitettä ”kvantifiointi” kuvaamaan sitä, miten todellisuutta tulkitaan mitattavan tiedon avulla. Journalismin ihanteita ovat objektiivisuus ja puolueettomuus. Juuri näiden arvojen mukaisesti tietoa kvantifiointilla pyritään tuottamaan.

Numeroiden taakse kätkeytyy kuitenkin aina inhimillisiä valintoja. Joku päättää sen, mitä

mitataan ja millä tapaa.

Esimerkiksi 2010-luvulla perhevapaauudistusta koskevassa keskustelussa vedottiin epävarmoin laskelmiin siitä, miten uudistus tulee vaikuttamaan työllisyyteen ja tätä kautta yhteiskunnan tulevaisuuteen.

Helsingin Sanomissa analysoitiin noiden laskelmien taustaoletuksia. Näin uutismedia asetti kvantifioitun tiedon oikeaan kehykseensä.

Tutkimuksen mukaan tällaiset syväanalyysit muodostavat oman juttutyypinsä. Esimerkiksi valtiovarainministeriön talouslukujen ja -mallien taustaoletuksia ja -teorioita on esitelty laajoissa artikkeleissa.

Syväanalyysit jäävät kuitenkin omaksi saarekkeekseen eivätkä liiemmin vaikuta politiikan journalismiin arkeen. Muun muassa työllisyyslukuja seurataan mediassa jatkuvasti, mutta vain harvoin muistetaan puhua niihin liittyvistä epävarmuuksista.

Tutkijoiden mukaan kvantifiointi on haaste journalismin objektiivisuudelle ja puolueetto-

muudelle. Toimituksilla ei ole aikaa eikä osaa mistä arvioida numeroiden luotettavuutta. Tämä tekee poliittisesta päätöksenteosta läpinäkymätöntä.

Juha Matias Lehtonen

Mikko Halvari, 39, aloittaa 11. maaliskuuta Kalevan visuaalisena journalistina. Hän on työskennellyt aiemmin Kuusamon paikallislehden *Koillissanomien* valokuvaajana vuosina 2010–2022. Pari viime vuotta hän työskenteli ohjaajana vastaanottokeskuksissa.

Mikko Halvari aikoo kuvata oululaisille sen, mitä he eivät muutoin näkisi

Mitä Kalevan visuaalisen journalistin työhön kuuluu?

Liikkuvan kuvan tuottamista verkkoon videoina, livestriimeinä ja tarinoina. Lisäksi still-kuvaamista ja toisten videoiden käsittelyä.

Työskentelit pitkään valokuvaajana Koillissanomissa. Millainen pohja se on uuteen työhösi, johon Kaleva haki liikkuvan kuvan erikoisosaajaa?

Koillissanomissa alettiin tehdä videoita jo aika kauan sitten. En tiedä, onko se erityisosaamista, mutta kokemusta videoiden tekemisestä on. Pienessä toimituksessa oppii myös ideointia ja nopeutta.

Mikä sai hakemaan Kalevan paikkaa?

Koin, että minulla on työhön hyvät taidot. Videoiden tekeminen kiinnostaa, ja journalismi on maailman parasta hommaa. Myös isompi kuvatoimitus houkutti.

Mikä teki sinusta parhaan hakijan?

Motivaatio tehdä ja tarttua toimeen. Halu kehittää kerrontaa ja miettiä, miten asiat olisi hyvä kertoa tilaajille. Olen joustava ja minulla on paljon kokemusta, joten en ihan vähästä hetkahda.

Lähdit vuonna 2022 Koillissanomista tauolle luovan työn tekemisestä. Miten tauko vaikutti sinuun?

Työskentelin vastaanottokeskuksissa, ja kohtasin raskaitakin tilanteita. Kasvoin ihmisenä. Tulin paremmin tietoiseksi vahvuksistani nimenomaan journalistina.

Mikä veti takaisin mediaan?

Vastaanottokeskusten jälkeen tein Kalevalle

keikkoja, ja vastaan tuli virkistävästi eri asioita kuin *Koillissanomissa*.

Mikä tekee maakuntalehden videosta vastustamattoman?

Siinä tapahtuu jotain ja näytetään sellaista, mitä yleisö ei muutoin pääse näkemään.

Miten arvelet maakuntalehdessä työskentelyn eroavan paikallislehdessä työskentelystä?

Koillissanomissa jokainen tiesi toisten työt, ja niihin oli helppo heittää ideoita. Suuremmassa toimituksessa on hartioita tehdä asioita isommin.

Vaimosi on Kalevan tuottaja, ja työskentelitte yhtä aikaa myös Koillissanomissa. "Perhetyöpaikan" hyvät ja huonot puolet?

Kollegan kanssa on helppo puhua alan ilmiöistä, mutta joskus työt ovat meinanneet tulla liikaa kotiin.

Olet puhunut hetkien huomaamisesta. Miten se onnistuu uutisarjessa?

Kuvaamaan ei kannata mennä miettien, miksi tämäkin pitää tehdä. Kun menee hoksottimet auki katsomaan, mitäs täällä on, jotain löytyy aina.

Mitä teet vapaa-ajalla?

Harrastan konemusiikin tekemistä, taulujen maalaamista sekä vapaalaskua, lumisurfausta ja retkeilyä.

Kuka on ammatillinen esikuvasi?

Koillissanomien edesmennyt toimittaja **Mikko Häme**. Hän oli huippujournalisti – aina äärettömän innostunut työstä ja uusien asioiden kokeilemisesta. Hänen huumorinsa oli omalla tasollaan.

Nina Erho

Holtittomia hevosvoimia

Keväällä 2021 espoolaisen teippipajan pihalla miehet kyykkivät ympärilläni kalliiden autojen rekisterikilpiä peittäen. Olin tekemässä *Helsingin Sanomien* juttua siitä, oliko eräässä Instagramissa levinneessä, suosituksessa huumorivideossa esitelty ilmiö totta: onko kosovolastaustaisilla suomalaisilla todella aina päheät autot?

Tonkimisen seurauksena olinkin löytänyt hyviä haastateltavia. Ja autot, ne olivat todella päheitä. Ei niin, että olisin varsinaisesti mikään autotietäjä, mutta tunnistan kyllä Ferrarin logon – ja kalliin auton tuoksun.

"No, ajatko?"

Katsoin edessäni seisovaa nuorta henkilöä ja hänen takanaan kiiltelevää vuoden 2019 M5 F90 BMW -mallista masiinaa.

En varmasti.

Kyseisessä koneessa oli 850 hevosvoimaa ja 4.4 litrainen V8-moottori. Siis sellainen, jolla olisi mahdollista osallistua vaikka nopeusajoihin.

Olihan se kuvattava vauhdissa, nyökytteli kuvaaja **Mikko Suutarinen**.

Varttia myöhemmin suuntasin Kilonväylän tunneliin Suutarisen Mersun ratissa. Kuvaaja itse roikkui auton ikkunasta, ja kuvasi vieressä ajavaa yli sadan tonnin arvoista autoa. Nyt oli paras pitää ajolinjat suorina.

Itsekin autojen ystävänä tunnetun Suutarisen huudot kaikuivat tunnelin kivisissä seinissä:

"Aja kovempaa! Kiihdytä! Ei! Ei niin kovaa!"

Pajalle palatessamme muita nauratti, minua ei lainkaan.

Juttu julkaistiin *Hesarissa* muutama kuukausi myöhemmin. Kuussa autot sädehtivät ilta-auringossa. Netissä julkaistua artikkelia alusti myös videopätkä espoolaiselta moottoritieltä. Siinä musta BMW kiittää kohti Kilonväylän tunnelia. Video on vakaa, vaikka kuskina toimineen toimittajan kädet tärisivät holtittomasti.

Elena Sulin

Kirjoittaja on Vantaalla syntynyt freelancetoimittaja.

MITÄ SINULLE ON SATTUNUT JA TAPAHTUNUT? LÄHETÄ TARINASI OSITTEESEN JOURNALISTI@JOURNALISTILIITTO.FI

LIITTO ALOITTI KESKUSTELUT FREETYÖN EHDOSTA – "TYÖTÄ RIITTÄÄ VIELÄ MONIKSI VUOSIKSI"

Manu Haapalainen, teksti • Kai Widell, kuva

Journalistiliiton itsensätyöllistäjien neuvottelukunta keskusteli tiistaina 5. maaliskuuta kirjakustantajien edustajien kanssa freekustannustoimittajien työehdoista, kuten vähimmäispalkkioista. Pyöreän pöydän keskusteluun osallistivat kustantajien edustajat Gummeruksesta ja Sanomalta. Liitto on erikseen sopinut keskustelusta myös Siltalan kanssa.

Keskusteluissa osapuolet käyvät läpi ajatuksiaan. Kyse ei siis ole neuvotteluista, mutta keskustelut voivat johtaa sellaisiin.

Muutama viikko aiemmin liitto kävi vastaavan keskustelun freetyön ehdoista aikakauslehtien kustantajien kanssa. Kustantajista tähän tapaamiseen osallistui ainoastaan Sanoman edustaja.

Taustalla on EU-komission syksyllä 2022 tekemä linjaus, jonka mukaan itsensätyöllistäjien työehdoista on mahdollista sopia kollektiivisesti. Suomessa kilpailu- ja kuluttajavirasto vahvisti linjauksen syksyllä 2023.

Linjauksen mukaan ammattiliitot voivat siis nyt sopia freelancereiden työehdoista. Journalistiliitto on lähestynyt asiassa suoraan kustantajia, koska alan työnantajajärjestö Medialiitto on kieltäytynyt keskusteluista.

"Freepalkkiot ovat jääneet pahasti jälkeen työsuhteisista. Freen euro on tutkimuksemme mukaan 62 senttiä", Journalistiliiton edunvalvontajohtaja **Petri Savolainen** sanoo.

"Kollektiivinen neuvotteluoikeus voi olla heidän tilanteeseensa radikaali parannus."

JOURNALISTILIITTO ALOITTAA kevään aikana neuvottelut myös Ylelle yksinyrittäjinä työskentelevien freelancereiden työehdoista. Ylen kanssa alustavat pyöreän pöydän keskustelut on tarkoitus ohittaa.

"Ylen tilanne on yksinkertaisempi. Heidän kanssaan näytämme pääsevän suoraan neuvotteluihin", Savolainen sanoo.

Kollektiivinen sopiminen on Savolaisen mukaan liitolle erittäin tärkeä tavoite.

"Jos neuvottelut eivät lähde etenemään, on mahdollista, että freetyöehdot tuodaan myös seuraavan tes-kierroksen neuvottelupöytään."

Savolaisen mukaan on kiinnostava kysymys, olisivatko freelancereiden työtaistelutoimet mahdollisia.

Journalistiliitto pääsi jo huhtikuussa 2023 sopuun av-kääntäjien työehdoista. Historialliseen työehtosopimukseen sisällytettiin yksinyrittäjien vähimmäispalkkiot.

Koko freekentän työehtojen nopeaa parannusta Savolainen ei silti lupailu.

"Olemme pitkän tien alussa."

Kuinka pitkän?

"Todennäköisesti todella pitkän. Työtä riittää vielä moniksi vuosiksi." •

Journalisti pyysi haastattelua myös pyöreän pöydän keskusteluista kieltäytyneiltä A-lehdiltä, Alma Talentilta, Otavamedialta ja Fokus Medialta. Yhtiöt eivät halunneet kommentoida asiaa, eikä myöskään keskusteluihin osallistunut Sanoman edustaja.

NAISEN PAIKKA ON ELOKUVA-ALALLA – YHTÄ HYVIN PALKATTUNA KUIN MIEHEN

Muutama viikko sitten eräs jäsen soitti ja kertoi olevansa taas tilanteessa, jossa hänelle naisena tarjotaan saman vaatavuustason tehtävästä huonompaa palkkaa kuin miehelle. Nainen oli kokeneempi ja kouluttautuneempi. Kyseessä oli elokuva- ja tv-alalle tyypillinen muutaman kuukauden määräaikainen työsuhte.

Valitettavasti tapaus ei ole ainutkertainen. Humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelijat **Bettina Soivio** ja **Lennu-Kalle Numminen** selvittivät syksyllä valmistuneessa opinnäytetyössään elokuva- ja tv-alan palkkaeroja. Kyselyyn vastasi lähes 220 henkilöä ja sen oli tilannut Journalistiliitto. Se koski riippumattomissa tuotantoyhtiöissä työllistyttyjen palkkoja. Tulokset osoittivat sukupuolen mukaisen eriytymisen vaikutukset alan palkkoihin: miesvaltaisilla ammattiryhmillä palkat olivat korkeammat kuin naisvaltaisilla.

Elokuva- ja tv-alalla opiskelee ja työskentelee suunnilleen yhtä paljon miehiä kuin naisia, joten ala itsessään ei ole sukupuolen mukaan eriytnyt kuten vaikkapa sote-ala. Sen sijaan alan eri ammattiryhmät ovat voimakkaasti eriytyneet. Esimerkiksi puku, maski ja rekvisiitta ovat naisvaltaisia ammattiryhmiä, kun taas valo-, kamera- ja ääniosastot ovat miesvaltaisia.

SUOMESSA SUKUPUOLTEN välinen palkkaero on noin 16 prosenttia. Palkkaeron taustalla on rakenteellisia tekijöitä, joista yksi on segregatio. Se syventää sukupuolten välisiä palkkaeroja ja johtaa erilaisiin

työoloihin ja työehtoihin. Elokuva- ja tv-alan segregatation vaikutuksia ei ole tutkittu, muttei ole mitään syytä olettaa, että vaikutukset eroaisivat.

Tilanteeseen on mahdollista puuttua. Siihen auttavat selvitykset työpaikan tasa-arvotilanteesta ja siitä, miten naiset ja miehet sijoittuvat eri tehtäviin. Työntekijöille pitää myös kertoa palkkausjärjestelmän perusteista ja sen soveltamisesta.

Kun jäsen pyytää apua palkkaneuvotteluihin, usein kysyn, tietääkö hän mitkä ovat palkan määrätymisen perusteet. Valtaosalla ei ole mitään käsitystä. Elokuva- ja tv-tuotannon työehtosopimuksen palkkaryhmät määrittelevät työstä saatavan vähimmäispalkan työn vaatavuuden ja vastuullisuuden perusteella, mutta siihen määrittelyt jäävätkin.

Samapalkkaisuudessa ei ole kyse vain siitä, että nais- ja mieskuvaaja saavat samasta työstä samaa palkkaa, vaan myös siitä miten eri ammattiryhmissä tehtävää työtä arvotetaan suhteessa toisiinsa. Pidetäänkö puvustamista yhtä arvokkaana kuin valojen tekemistä?

Samapalkkaisuuden edistäminen ei ole aihe, jolta elokuva- ja tv-ala voi sulkea silmänsä. Vaikka ala kärsii pahimmasta työttömyydestä aikoihin, ei se ole syy unohtaa palkkatasa-arvoa. Toimialalla tulee ottaa aktiiviseen käyttöön lain velvoittamat työpaikan tasa-arvosuunnitelmat ja palkkakartoitukset, ja tuoda suunnitelmat myös määräaikaisten työntekijöiden tietoon. Naisen paikka on elokuva-alalla, yhtä hyvin palkattuna kuin miehen. ●

Marika Väisänen ● Kirjoittaja on Journalistiliiton työehtoasiantuntija.

Journalistissa 22/1984 käsiteltiin työmarkkinajournalismia.

Toimittajat tupopelleinä

”Ovatko toimittajat tulopoliitiikan pellejä?”

Näin kyseltiin *Sanomalehtimiehestä* 22/1984. Lehti julkaisi luvun toimittaja **Risto Uimosen** kirjasta *Kovaa peliä penneillä*, joka käsittelee 1970- ja 1980-lukujen vaihteen työmarkkinapolitiikkaa.

Uimonen väitti, että tuolloin jo edesmennyt sovittelija **Keijo Liinamaa** oli käyttänyt toimittajia häikäilemättä hyväkseen.

Sanomalehtimies pyysi neljää toimittajaa kommentoimaan asiaa.

”Otamme liian tosissaan sen, mitä joku satraappi otsa kurtussa sanoo”, myönteli *Uuden Suomen* **Jukka Reinikainen**.

Ylen tv-uutistoimituksen **Tarmo Ropponen** taas arvioi, että sovittelija käytti julkisuutta edukseen siinä, missä muutkin vaikuttajat. Radiouutisten **Teuvo Kimpanpäähän** moitteet eivät tarttuneet.

”Kun allekirjoittanut muiden ohella jo kymmenen vuotta sitten leimattiin ’tupohuoran’ poltinmerkillä, on nahka ehtinyt norsuuntua ’pelleksi’ nimittelyä vastaan.”

Helsingin Sanomien **Anneli Sundberg** pohti, että työmarkkina-toimittajia voi sanoa pelleiksikin, mutta tehtäväkenttä on vaikea.

”Kun pääministeri kertoo, että nyt on hallitus vaarassa ja työmarkkinat katastrofitilassa, vaatii toimittajalta siviilirohkeutta kirjoittaa, että alkää vaan hyvät ihmiset uskoko.”

Marja Honkonen

Karismaattinen järjestöjohtaja ja puhujapöntön humoristi

PUHEENJOHTAJA ANTERO LAINE
10.5.1935 KOTKA – 21.2.2024 HELSINKI

Antero Laineen tie Suomen Sanomalehtimiesten Liiton SSL:n puheenjohtajaksi ei ollut ihan tavanomainen. Kotkalaisen *Eteen-*

päin-työväenlehden toimittajasta tuli ison teollisuusyrityksen Upon tiedotuspäällikkö, sitten sensaatiolehtitalossa *Hymyn* tekijä. Sieltä tie vei Ylen *Ajankohtaiseen kakko-*

seen. Tohlopista Laine keksittiin lehtimiesliiton puheenjohtajaehdokkaaksi, kun **Jyrki A. Juuti** oli ilmoittanut jättävänsä pestinsä 1974 liittokokouksessa. Vielä valinnan alla demariehdokkaita oli useita, mutta kokouksessa Antero Laine valittiin yksimielisesti.

Laineen valinta ennakoii journalistien järjestöllistä eheytymistä. Hän tuli Yleisradiosta, vaikka Radio- ja televisiotoimittajien liitto RTTL oli hiukan aikaisemmin hylännyt liittymisen SSL:oon. Lehtimiestenkin keskuudessa liitos oli herättänyt epäilyksiä. Laine jatkoi kuitenkin edeltäjänsä Juutin hanketta, ja RTTL liittyi järjestöön 1980 alusta.

Tuosta vuodesta tuli Antero

Laineen ensimmäinen tulikoe, kun lehdistön journalistit aloittivat lakon vuoden lopulla. Kahdeksan vuotta myöhemmin tilanne toistui Yleisradiossa. Lakot kestivät kolme viikkoa.

Molemmat ovat esimerkkejä siitä, että työtaistelun kipein vaihe on sen lopettaminen. Vaikka enemistö on lakon päättämisen kannalla, monen mielestä taistelun lopputulos ei ole riittävä.

Muutoin toimitusväen työehdot kohenivat Antero Laineen 18 vuoden kaudella suotuisasti määrätietoisien neuvottelutyön ja yleisen yhteiskunnallisen kehityksenkin vuoksi. Myös järjestö voi hyvin: järjestäytymisaste parani, samoin liiton talous. Yhteistyö kaikkien keskusjärjestöjen kanssa vahvisti liiton roolia työmarkkinoilla ja toimialalla.

Vanhempi toimittajapolvi muistaa Antsun järjestöjohtajana, jonka karismaa korostivat hänen puhu-

janlahjansa. Hän osasi perustella asiansa niin, että kaikki sen ymmärsivät. Jotain aivan ainutlaatuista oli kuitenkin kyky lisätä asian joukkoon omintakeisia nokkeluuksia. Moni ei ole nähnyt häntä hauskempaa ihmistä puhujapöntössä.

Antero Laine lopetti puheenjohtajana liittokokouksessa 1992, ja samassa tilaisuudessa liiton nimi muutettiin Suomen Journalistiliitoksi. Hän jatkoi vielä kolme vuotta vasta perustetun Journalistisen kulttuurin edistämissäätiön Jokesin osa-aikaisena asiamiehenä, mutta siitä eläköidyttyään hän vetäytyi ay-riennosta yksityishenkilöksi.

Antero Laine kuoli 88-vuotiaana kotonaan Helsingissä pitkään sairastettuaan. Hän on pitkäaikaisin Suomen Journalistiliiton puheenjohtaja ja oli liiton kunniajäsen.

Pekka Laine

Kirjoittaja oli SSL:n puheenjohtaja 1992–2006.

Vauhdikas yleisreportteri

TOIMITTAJA
MARJA-LEENA TUPPURAINEN
(O.S. LEPOLA)
14.6.1944 FORSSA – 19.1.2024 HELSINKI

Marja-Leena "Mane" Tuppurainen ei kaihtanut mitään aihetta, ei arisellut ketään eikä ottanut paineita jutuistaan etu- tai jälkikäteen. Hän halusi heti käydä seuraavan aiheen kimppeun.

Valtaosan pitkästä urastaan Tuppurainen teki *Me Naisten*, *Jaanan*, *Seuran* ja *Annan* reportterina. Hän oli hyvä kuuntelija ja parhaimmillaan henkilöjuttujen tekijänä. Aseista riisuva itseironia sai haastateltavat rentoutumaan ja luottamaan häneen.

Siitä yhtenä esimerkkinä oli rouva **Tellervo Koivisto**, jota Mane meni tapaamaan aivan muissa merkeissä. Kesken haastattelun rouva Koivisto alkoi kuitenkin kertoa omasta masennuksestaan – ensimmäistä kertaa julkisesti.

"Olen karu hempeilemään", Mane ilmoitti, mutta hän toimi:

hoiti iäkäästä äitiään, tuki nuorempia kollegoita, vei ruokaa surevalle ystävälle ja vaatteita työtoverien lapsille.

Pitkän sairautensa Tuppurainen halusi pitää salassa, koska pelkäsi liikaa myötätuntoa. Saattohoitosastolla hän jakoi ensin huoneensa kahden muun potilaan kanssa. Sielläkin – kuten kymmeniä kertoja elämänsä aikana aiemmin – hän loi oman sosiaalisen yhteisönsä yrittämällä keventää tunnelmaa.

Jäähyväiskirjeessä ystävilleen hän kirjoitti, että hänelle rakkaista rakkain on tyttärensä poika.

Elina Simonen

Kirjoittaja on Tuppuraisen työtoveri ja ystävä.

C.V. ÅKERLUNDIN MEDIASÄÄTIÖN APURAHAAKU ON KÄYNNISSÄ – HAE NYT!

Säätiö julistaa haettaviksi apurahat

- media-alalla työskentelevien ammatillisiin jatko-opintoihin
- media-alalle suuntautuviin yliopisto-, korkeakoulu- ja ammattitutkintoihin
- media-alaa koskevaan tutkimus- ja kehitystyöhön

Henkilökohtaisten apurahojen lisäksi apurahoja voivat hakea myös ryhmät ja työyhteisöt.

Säätiö käynnistää myös teemahaun **tekoälystä ja journalismista** ja myöntää apurahoja.

- **Tutkimustyöhön:** Varattu 100.000 € teemaan liittyvään tutkimustyöhön.

- **Toimittaja-tutkija-työparille:** Varattu 50.000 € teemaan liittyvään syventävään journalistiseen työskentelyyn.

Hakuaika on 1.-31.3.2024. Täytä hakemus säätiön verkkosivuilla www.akerlundinsaatio.fi, josta löytyvät tarkemmat lisätiedot.

Tartu tilaisuuteen ja ota askel kohti tulevaisuuden mahdollisuuksia!

C. V. Åkerlundin mediasäätiö sr
hallitus

C.V. ÅKERLUNDIN MEDIASÄÄTIÖ

KOKOUKSET

ISSY:n vuosikokous

Itä-Suomen Sanomalehtimiesyhdistyksen vuosikokous järjestetään la 23.3. klo 12 Savonlinnassa ravintola Huwilassa. Kokouksessa käsitellään sääntömääräiset asiat. Ennen kokouksen alkua ISSY jakaa perinteisen lehdistön ystävän palkinnon. Kokousväelle tarjotaan lounas.
Aika: La 23.3. klo 12
Paikka: Ravintola Huwila, Puistokatu 4, Savonlinna
Ilmoittautumiset: 15.3. mennessä yhdistyksen sihteerille osoitteella jarmo.hamalainen24@elisanet.fi
Järjestäjä: ISSY

HSJ:n vuosikokous

Helsingin Seudun Journalistien sääntömääräinen vuosikokous. Kokoukseen edellytetään ennakoilmoittautumista viimeistään ke 13.3. nettisivujen hsj.fi kautta. Ilmoittautuneille on tarjolla iltapala klo 17 alkaen. Kokous alkaa klo 18.
Aika: Ma 25.3. klo 18
Paikka: Hotelli Presidentti, Eteläinen Rautatiekatu 4, Helsinki
Lisätiedot ja ilmoittautumiset: 13.3. mennessä, hsj.fi
Järjestäjä: HSJ

SFJ:n vuosikokous

Suomen freelance-journalistien vuosikokous järjestetään la 20.4. klo 15.30. Kokouksessa käsitellään sääntömääräiset asiat. Kokouksen jälkeen on ruokailu ja yhdistyksen täysi-ikäistymisjuhlat. Kokouksessa ovat äänivaltaisia edustajia Suomen freelance-journalistit ry:n jäsenet. Kokousasiakirjat toimitetaan ilmoittautuneille sähköpostitse ennen kokousta.
Aika: La 20.4. klo 15.30
Paikka: Lapinlahden Lähde (Aleksis Kiven Juhlatila), Lapinlahdenpolku 8, Helsinki
Lisätiedot ja ilmoittautumiset: www.freet.fi
Järjestäjä: SFJ

RTTL:n kevätedustajakokous

Radio- ja televisiotoimittajien liitto RTTL ry:n kevätedustajakokous pidetään pe 26.4. klo 15 alkaen Pasilan Visiossa. Kokouksessa käsitellään sääntömääräiset asiat ja mahdolliset aloitteet. Aloitteet tulee jättää kirjallisena viimeistään 22.3. RTTL:n toimistoon.
Radio- och tv-redaktörernas förbund rf:s vårens representativ församling organiseras fredag den 26 april kl. 15 i Pasilan Visio. På mötet behandlas stadgeenliga ärenden samt eventuella motioner. Sista inlämningsdag för motioner är den 22 mars.
Aika: Pe 26.4. klo 15
Paikka: Pasilan Visio, Televisiokatu 4, Helsinki
Lisätiedot: rttl@yle.fi
Järjestäjä: RTTL

SUOMEN JOURNALISTILIITTO

PUHELINVAIHDE / TELEFONVÄXEL
(09) 6122 330

KÄYNTIOSOITE / BESÖKADRESS
Säästöpankinranta 2, 7.krs.
00530 Helsinki
Sparbankskajen 2, 7. vån.
00530 Helsingfors

POSTIOSOITE / POSTADDRESS
Siltasaarekatu 16, 00530 Helsinki
Broholmsgatan 16, 00530 Helsingfors
PL 252, 00531 Helsinki /
Box 252, 00531 Helsingfors

SÄHKÖPOSTIT / E-POST
info@journalistiliitto.fi
jasenasiat@journalistiliitto.fi
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
fornamn.efternamn@journalistiliitto.fi
VERKKOSIVUT / WEBBSIDOR
journalistiliitto.fi
journalistforbundet.fi

A-KASSA / A-KASSAN
A-kassa.fi, 020 690 455

SUOMEN
JOURNALISTILIITTO
FINLANDS
JOURNALISTFÖRBUND

TUISKUN SÄÄTIÖN APURAHAT

Toimittaja Onni V. Tuiskun säätiö jakaa ensisijaisesti matka- ja virkistyskäyttöön tarkoitettuja apurahoja kaikille toimittajille ja lehtitalojen toimihenkilöille. Apurahaa voi hakea omaan kohteeseen tai virkistyslahjakorttia kotimaiseen, kestävän matkailun periaatteita noudattavaan majoituskohteeseen. Hakemus täytetään ja lähetetään säätiön verkkosivuilla, jossa on tarkempi kuvaus lomakohteista.

Hakuaika päättyy **31.3.2024**.

Toimittajien on mainittava hakemuksessa, onko hän Nuorsuomalaisen Sanomalehtimiesyhdistyksen tai Suomalaisen Sanomalehtimiesliiton jäsen.

ONNI V. TUISKUN SÄÄTIÖ

www.tuiskunsaatio.fi

Uuden Suomettaren Säätiön apurahat

Uuden Suomettaren Säätiö tukee suomenkielisen median journalistien yleisen ja ammattisivistyksen lisäämistä myöntämällä apurahoja opintomatkoihin, kursseihin ja muuhun täydennyskoulutukseen sekä tutkimus- ja julkaisuhankkeisiin. Lisäksi säätiö kannustaa alan opiskelijoita pienehköin pro gradu -stipendein.

Säätiön hallitukselle osoitetun apurahahakemuksen (pdf) voi ladata osoitteesta www.ussaatio.fi. Hakemuksen liitteeksi pyydetään lisäämään lyhyt vapaamuotoinen hakemusliite.

Hakemuslomake liitteineen tulee lähettää **31.3.2024 mennessä** sähköpostitse hakemukset@ussaatio.fi. Lisätietoja antaa säätiön asiamies Annukka Åstrand, info@ussaatio.fi.

Hankkeen toteuduttua apurahan saajan tulee antaa säätiön hallitukselle kertomus apurahan käytöstä osoitteeseen raportit@ussaatio.fi.

**FREELANCEREILLE
KOULUTUSAPURAHOJA**

Journalistisen kulttuurin edistämissäätiö sr jakaa apurahoja freelancereiden ammatilliseen kouluttautumiseen.

Apurahaa hakevan Kopiosto-valtakirjan tulee olla luovutettu Journalistiliitolle tai hakijan oikeus Kopiosto-apurahoihin on hakemuksessa perusteltava ammatillisella toiminnalla. Apurahoja ei myönnetä laitehankintoihin, työskentelyyn, työmatkoihin tai opiskelijoille.

Haku alkaa **8. maaliskuuta** ja päättyy **4. huhtikuuta kello 16**.

Apurahahakemus tehdään Jokesin sähköiseen apurahajärjestelmään. Hakemus on allekirjoitettava määräaikaan mennessä pankkitunnuksilla.

Lue apurahailmoitus:

<https://www.jokes-saatio.fi/nyt-haettavat-apurahat/>

Journalistisen kulttuurin edistämissäätiö sr

Siltasaarekatu 16, 7. krs 00530 Helsinki

Pauliina Nykänen, 34

- Helsingissä asuva AD, graafinen suunnittelija ja kuvittaja.
- Ylioppilaslehden AD 2022–2024.
- Ollut mukana suunnittelemassa teatterifestivaali Baltic Circlen visuaalista ilmettä 2017–2021.
- Tehnyt graafisen suunnittelun muun muassa teoksiin **Andrea Abreun** *Pilvipecto* (2024), **Porfyrioksen** *Sielullisten vahingoittamista vastaan* (2022) ja **Lauri Antti Mattilan & Juhani Haukan** *Etsitkö töitä?* (2021).

AD Pauliina Nykänen tekee Ylkärissä 60-prosenttista työviikkoa, eli lehti työllistää häntä noin kolme päivää viikossa.

Pauliina Nykänen haluaa tehdä Ylioppilaslehden jokaisesta sivusta tunnistettavan

The Temporary Bookshelfin Hikari Nishidan valinta

"Ylioppilaslehden AD **Pauliina Nykänen** tekee lehteen myös journalistisia kuvituksia. Nykänen on valtavan monipuolinen tekijä. Hän on tehnyt kuvituksia myös kirjoihin ja artikkeleihin.

Suomen taitoni ei ole riittävän hyvä siihen, että ymmärtäisin kaiken, mitä *Ylioppilaslehdessä* kirjoitetaan. Olen kuitenkin harjoitellut suomea sitä lukemalla. Tuntuu hienolta, että opiskelijalehti voi olla laajasti tärkeänä pidetty ja elinvoimainen julkaisu. Se on myös tärkeä paikka kriittisten mielipiteiden julkittuomiseen ja muodostamiseen.

Tutustuin Nykäsen kädenjälkeen alun perin hänen Baltic Circle -festivaalille tekemänsä visuaalisen ilmeen myötä. Se oli minusta upea. Törmäsin siihen juuri, kun olin muuttanut Helsinkiin."

Tällä palstalla Journalisti pyytää ilmiantamaan loistavia alan tuotoksia. Viestiä vie seuraavaksi eteenpäin se, jonka työ esitellään palstalla.

Manu Haapalainen, teksti ● Susanna Kekkonen, kuva

Kun olen aiemmin suunnitellut ulkoasuja esimerkiksi kirjoihin, ne ovat olleet ilmeeltään hiukan maltillisempia", sanoo *Ylioppilaslehden AD* **Pauliina Nykänen**.

"Ylioppilaslehdessä olen saanut toteuttaa räväkämpää visuaalisuutta. Myös ryhmätyö on ollut kivaa: Minun otsikkoluonnokseni saattaa joskus päätyä lehteen. Toisaalta toimitus osallistuu visuaaliseen ideointiin."

Ylioppilaslehden tekeminen on Nykäsen mukaan erityislaatuinen projekti. Toimitus vaihtuu kahden vuoden välein, jotta lehti säilyisi elinvoimaisena ja uudistushaluisena. Nykyisellä toimituksella on menossa viimeinen keväänsä.

Vaikka palstoja säilytetäänkin halki vuosien, uuden toimituksen kädet ovat suhteellisen vapaat.

"Jos lehtiä selaa kymmenenkin vuotta taaksepäin, ne ovat täysin erilaisia", Nykänen sanoo.

"Määräaikaisuus kannustaa tekemään selvästi eri lailla kuin edellinen toimitus. Myös visuaalinen erottautuminen edeltäjästä on tärkeää. Tässä on harvinainen tilaisuus tehdä omanlaistaan jälkeä. Kääntöpuolena on, että ensimmäinen puoli vuotta meni ainakin meillä siihen, että lehti haki muotoaan.

Toisaalta lehdellä on yli satavuotinen historiansa, ja siihen liittyvä oma painolastinsa. Pyrin *Ylioppilaslehdessä* sarjallisuuden ja variaation tasapainotteluun. Tavoitteeni on, että jokainen sivu tai aukeama näyttäisi tunnistettavasti juuri meidän *Ylioppilaslehdeltämme*. Jokaisen jutun olisi myös oltava oman näköisensä eli tietyn ulkoasun sisällä olisi hyvä olla mahdollisimman paljon vaihtelua.

Mieleen jäävä onnistuminen on ollut esimerkiksi lehden rahateemainen 'säästönumero'. Numero yritettiin myös tehdä mahdollisimman halvalla. Säästäminen ja sen aikaansaama keskeneräisyys tuotiin muotokokeiluina mukaan juttuihin. Lehteen laitettiin muun muassa post it -lapuille kirjoitettuja toteutumatta jääneitä palstaideoita ja juttuihin jätettiin näkyville editointikommentteja.

Raha on oikeastikin tiukassa, enkä voi tilata freekuvaajilta ja -kuvittajilta niin paljon kuin haluaisin. Monilla tavoilla tässä joutuu improvisoimaan. Pienempiä juttuja saatan vaikka kuvittaa itse. Toki joskus on vaikeaa olla sekä kuvituksen tilaaja että tekijä. Se on myös kivaa!" ●

Freelance-graafikko muistelee Mää nykerron kun oon ennen ollu. Vaikka erilaistahan se nykyään...

80-LUKU
Aika nuori.
OPISKELU-AIKOINA EI PUHTU JOURNALISMISTA VAAN JULISTEISTA, IDEARIIHISTÄ JA TYHJÄN TILAN TÄRKEYDESTÄ.

SE OLI PRINTIN KULTA-AIKAA.
Makkelia pukkaa.

ALUKSI SAI TAITTAA MUSTAVALKOSIVUILLE SANARISTIKOT. VOT!
Ei meillä oo sitä kirjasinta. Me laitettiin toi lähin vastaava.
"OMAT KEIKAT" OPEITTIVAT PALJON.

Valmistumisen jälkeen teknologia olikin muuttunut. TUOTANTOVALINEET PITI OSTAA KANSAN HALTUUN.
Oikein 40 megan kovalevy!
Sä voit itse ostaa fontteja.

SIIS PALJONKO ne maksaa? Nää kurssit on suunnattu yrityksille.
KAIKKI PITI OPEELLA ITSE JA YSTÄVIEN KANSKA...
NO EI...
Tästäkö mä painan?

TOITÄ RIITTI JA JOSTAIN SYYSTÄ NE PITI AINA TEHDÄ OISIN.
Lisää kahvia
MUSTA OLI MUOTIA...

90-LUVULLA OLI LAMA
SE OLI MONILLE TUKALA PAIKKA, MUTTA TEKE-MISEN MONIPUOLISUUS PELASTI OMAN TALOU-DEN.

Teetkö kuvituksen yritysjohdajien itsemurhista?
Sitten vielä olis "työttömän kujanjuoksu" ja "Eutanasia".
Okei.

TEKNOLOGINEN MUUTOS OLI ISO, MUTTA ASIOITA TEHTIIN. VAIKKEIKAT TOIVAT TURVAA.
LERPPU KÄRPPU SYQUEST
JAZ ZIP MUISTI-TIKUT
ERÄSKIN KUSTANTA MO PALAUTTI ZIPPILEUVYN 2020-LUVULLA ...
Muttä kun mun koneessa ei oo "seivä".
Sarjo kuvan-tekijät ry on nyt perustettu!
Tukka sekasin!
HA HA HA!
27 VUOTTA SARJAKUVAA LOISTAVAN KIRJOITTAJAN KANSKA.

PAPERITUKKURIKIN LENNÄTTI KAUKAS.
VOITETTIIN SE VUOSI-KERTOMUSKILPAILU!

2000-LUKU JA MYÖHEMMINKIN...
TEET TÄN SITTEN 3 KK:N ULKOMAAAN MATKASI AIKANA.
NO EN TEE.
ET SIS HALLUA.. MEITÄ ENÄÄ ASIAKKAAKSI.
NO NÄKÖ-JÄÄN EN.

TEKNOLOGIA JATKOI RIEMUKULKUUN...
Media Lab
HÄMMÖ-KUVITUKSIA MAIKKARIN VAALU-KONEeseen!

Uudessa tekniikassa on kuitenkin joitakin puutteita.
JA MEIDÄN TSUPPARINKIN MIELESTÄ TÄSSÄ PITÄISI OLLA TASAPALSTA KUTEN WORDISSÄ.
EKSÄ TAIU ET SUN OLS PITÄNY APINOIDA SITÄ?
Harmi kun tätä luuria ei voi paistaa ta kovaan.

2010-LUKU JOSPA VAKTÖIHIN?
Meillä oli niin kiva TÄYD-päivä ja kohtahan ne lomarahatkin tulee... Nyt skumppaa!
AIOMHA

TOISAALTA, KOULUTTAUTUMINEN VIRKISTI.
Multi-disiplinaariuus on...
Jos pivot-piste siirtyy...
JA SITTEN TAAS TOISAALTA...
Mä oon kuullut mun omat vitsit jo liian monta kertaa.
4 VUOTTA MÄÄRÄAIKAISUUKSIA.
UUTISISTA HYVÄÄ ILTAA
Kiiva kun on työkavereita ja työpaikka-ruokaa.
OLI KANNATTANUT OPPIA LISÄÄ.

LOPULTA 2020-LUKU
...JA HALLITUS KOROSTAA TYÖURIEN PIDENTÄMISTÄ...

JOSKUS SITÄ MIELSI ITSENSÄ KIOSKINPITÄJÄKSI.
PITKÄ PINNA JA JOUSTAVAT MAKSUAJAT
PÄIVITETYT JA LAILLISET OHJELMAT JA FONTIT KÄYTÖSSÄ
VEROT + JLV. REK. HOIDETTU
Uusia asioita SEURATAAN

KUVITUSTA · SARJAKUVAA · GRAAFISTA SUUNNITTELU · YMS
MM. KAUPALLISTEN, OPEN SOURCE & GRAAFISTEN TIEDOSTOJEN "SVEITSIN ARMEIJAN LINKKIVEITSI"

SUOMI RUOTSI ENGL. JARSON
VENÄJÄ RANSKA SAKSA JAPANI
HTML Hell NO

Aika-TAVLUJEN KUROMISTA
2020
2010
2000
1990
Coff

Kuinka voin auttaa?
OPTIMISTINEN ASENNE

VENTURA
PAGEMAKER
INDESIGN
FREEHAND
ILLUSTRATOR
PHOTOSHOP

WORD
POWERPOINT
EXCEL
OUTLOOK
COREL
GIF · MP4

BLENDER
MAYA
AFTEREFFECTS
PREMIERE
MEDIA ENCODER
BRIDGE

iNews
ZBRUSH
KEYSHOT
ASTUTE
FILTERFORGE
UNITY

MO'S TRAD. MEDIA

VIRTALÄHTEET
LIIKUNTA!
LUKEMINEN!
AVARUUS KERSANTIN SELKKALUT OSA 7
YSTÄVÄT! LOMAT&UNI!
PERHE
HERÄTYS! OLIS TAAS RUOKAA.

RUHA HAHA!
(KOSKA, TOISIN KUIN YLENSÄ, OLIN NOUDATTANUT ÄITINI NEUVOA)
Ne portarit joi ihan tynjään päälle.
Muistahan maksaa ne eläkkeet!
Ihan hyvä folk!
TÄI AINAKIN LÄHIN VASTAAN
KUNNES TAAS...
Ai, keikkaa pukkaa! Mjoo...